॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಪಟ್ಠಾನುದ್ದೇಸ ದೀಪನೀಪಾಠ

೧. ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ

ಕತಮೋ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ। ಲೋಭೋ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ। ದೋಸೋ, ಮೋಹೋ, ಅಲೋಭೋ, ಅದೋಸೋ, ಅಮೋಹೋ ಹೇತು ಪಚ್ಚಯೋ।

ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ। ಲೋಭ ಸಹಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚ ರೂಪಕಲಾಪಾಧಮ್ಮಾ ಚ ದೋಸಸಹ ಜಾತಾ ಮೋಹಸಹಜಾತಾ ಅಲೋಭಸಹಜಾತಾ ಅದೋಸಸಹ ಜಾತಾ ಅಮೋಹಸಹಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚ ರೂಪಕಲಾಪಾ ಧಮ್ಮಾ ಚ ಹೇತುಪಚ್ಚಯತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಸಹಜಾತರೂಪಕಲಾಪಾ ನಾಮ ಸಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಿ ಚ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಿ ಚ। ತತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೋ ನಾಮ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೋ। ಪವತ್ತಿಕಾಲೋ ನಾಮ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಚುತಿಕಾಲಂ ವುಚ್ಚತಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಹೇತು, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತು, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। ತತ್ಥ ಮೂಲಯಮಕೇ ವುತ್ತಾನಂ ಲೋಭಾದೀನಂ ಮೂಲಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭಾವೋ ಮೂಲಟ್ಠೋ ನಾಮ। ಸೋ ಮೂಲಟ್ಠೋ ಮೂಲಯಮಕದೀಪನಿಯಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ರುಕ್ಖೋಪಮಾಯ ದೀಪಿತೋಯೇವ।

ಅಪಿ ಚ ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಏಕಿಸ್ಸಂ ಇತ್ಥಿಯಂ ಪಟಿಬದ್ಧ ಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಯಾವ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಜಹತಿ, ತಾವ ತಂ ಇತ್ಥಿಂ ಆರಬ್ಭ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಲೋಭಸಹಜಾತಾನಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಚ ಲೋಭಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಿ ಚ ಚಿರಕಾಲಂಪಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರೂಪಾನಿ ತಸ್ಸಂ ಇತ್ಥಿಯಂ ರಜ್ಜನಲೋಭಮೂಲಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸೋ ಲೋಭೋ ತೇಸಂ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತು ಚ, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ತಸ್ಮಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಾನಿ ರಜ್ಜನೀಯವತ್ಥೂನಿ ಆರಬ್ಭರಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಲೋಭೇಸು, ದುಸ್ಸನೀಯವತ್ಥೂನಿ ಆರಬ್ಭ ದುಸ್ಸನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ದೋಸೇಸು, ಮುಯ್ಹನೀಯವತ್ಥೂನಿ ಆರಬ್ಭ ಮುಯ್ಹನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಮೋಹೇಸು ಚ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ ಸಯಂ ಅನ್ತೋಪಥವಿಯಂ ಸುಟ್ಠು ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಥವಿರಸಞ್ಚ ಆಪೋರಸಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಯಾವ ಅಗ್ಗಾ ಅಭಿಹರನ್ತಿ, ತೇನ ರುಕ್ಖೋ ಚಿರಕಾಲಂ ವಡ್ಢಮಾನೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಥಾ ಲೋಭೋ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ರಜ್ಜನವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಪಿಯರೂಪರಸಞ್ಚ ಸಾತರೂಪರಸಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಯಾವ ಕಾಯವಚೀವೀತಿಕ್ಕಮಾ ಅಭಿಹರತಿ, ಕಾಯ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ವಾ ವಚೀವೀತಿಕ್ಕಮಂ ವಾ ಪಾಪೇತಿ। ತಥಾ ದೋಸೋ ಚ ದುಸ್ಸನ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಿಯರೂಪರಸಞ್ಚ ಅಸಾತರೂಪರಸಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ, ಮೋಹೋ ಚ ಮುಯ್ಹನವಸೇನ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ನಿರತ್ಥಕಚಿತ್ತಾಚಾರರಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಅಭಿಹರನ್ತಾ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ರಜ್ಜನೀಯಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಮೋದಮಾನೇ ಪಮೋದಮಾನೇ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಚಿರ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ತಥಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತ ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ತಥಾ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಸಹಜಾತರೂಪಕಲಾಪಾಪಿ ತಥಾ ಪವತ್ತನ್ತಿಯೇವ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಹರತೀತಿ ದ್ವೇ ಪಿಯರೂಪ ಸಾತರೂಪರಸೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಯದಾಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಸೋ ತಂ ಚಿತ್ತಂಜಹತಿ, ತಂ ಇತ್ಥಿಂ ಆರಬ್ಭ ಅಲೋಭೋ ಸಞ್ಞಾ ಯತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತಂ ಇತ್ಥಿಂ ಆರಬ್ಭ ಲೋಭಮೂಲಕಾನಿ ಅಸುದ್ಧಾನಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ವತ್ತನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇಪಿ ಅಲೋಭಮೂಲಕಾನಿ ಸುದ್ಧಾನಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ವತ್ತನ್ತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತ ಸೀಲಸಂವರಾನಿ ವಾ ಝಾನಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಝಾನಾನಿ ವಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ಸೋ ಅಲೋಭೋ ತೇಸಂ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತು ಚ ಹೋತಿ, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋಚ। ತಸ್ಮಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು ಲೋಭ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಅಲೋಭೇಸು, ದೋಸಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಅದೋಸೇಸು, ಮೋಹ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಅಮೋಹೇಸು ಚ।

ತತ್ಥ ರುಕ್ಖಮೂಲಾನಿ ವಿಯ ಅಲೋಭೋ ಲೋಭನೇಯ್ಯವತ್ಥೂಸು ಲೋಭಂ ಪಹಾಯ ಲೋಭವಿವೇಕಸುಖರಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತೇನ ಸುಖೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಮೋದಮಾನೇ ಪಮೋದಮಾನೇ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಯಾವ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಾ ವಾ ಯಾವ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾ ವಾ ವಡ್ಢಾಪೇತಿ। ತಥಾ ಅದೋಸೋ ಚ ದೋಸನೇಯ್ಯವತ್ಥೂಸು ದೋಸವಿವೇಕಸುಖರಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ, ಅಮೋಹೋ ಚ ಮೋಹನೇಯ್ಯವತ್ಥೂಸು ಮೋಹವಿವೇಕಸುಖರಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಡ್ಢಾಪೇನ್ತಾ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಮೋದಮಾನೇ ಪಮೋದಮಾನೇ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಚಿರ ಕಾಲಂಪಿ ಪವತ್ತೇನ್ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ತಥಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತ ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ತಥಾ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಸಹಜಾತರೂಪಕಲಾಪಾಪಿ ತಥಾ ಪವತ್ತನ್ತಿಯೇವ।

ತತ್ಥ ಲೋಭವಿವೇಕಸುಖರಸನ್ತಿ ವಿವಿಚ್ಚನಂ ವಿಗಮನಂ ವಿವೇಕೋ। ಲೋಭಸ್ಸ ವಿವೇಕೋ ಲೋಭವಿವೇಕೋ। ಲೋಭವಿವೇಕೇ ಸುಖಂ ಲೋಭವಿವೇಕಸುಖಂ। ಲೋಭವಿವೇಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಸುಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತದೇವ ರಸೋ ಲೋಭವಿವೇಕಸುಖರಸೋತಿ ಸಮಾಸೋ। ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪಟ್ಠಾನನಯೋ।

ಹತ್ತನ್ತನಯೋ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೋ ಮೋಹೋ ಚ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೋ ಲೋಭೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ದೋಸೋ ಪನ ಲೋಭಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಭೂತಂ ಪಾಪಮೂಲಂ ಹೋತಿ। ವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅಮೋಹೋ ಚ ನಿಕ್ಖಮಧಾತುಸಙ್ಖಾತೋ ಅಲೋಭೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿವಟ್ಟಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅದೋಸೋ ಪನ ಅಲೋಭಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಭೂತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮೂಲಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಮೂಲಾನಿ ಸಹಜಾತಾನಂಪಿ ಅಸಹಜಾತಾನಂಪಿ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ನಯೋ। ಹೇತುಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ

ಕತಮೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಂಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಆರಮ್ಮಣ ಪಚ್ಚಯೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ನಾಮ ಏಕೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋತಿ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಛಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ಗನ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ರಸಾರಮ್ಮಣಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಂ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ।

ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಾಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ। ನ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಭೂತೇನ ವಾ ಅಭೂತೇನ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇನ ವಿನಾ ಪವತ್ತತಿ।

ತತ್ಥ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ದುವಿಧಸ್ಸ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ದುವಿಧಸ್ಸ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಗನ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ದುವಿಧಸ್ಸ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ರಸಾರಮ್ಮಣಂ ದುವಿಧಸ್ಸ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ತಿವಿಧಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಂ ದುವಿಧಸ್ಸ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ತಿವಿಧಸ್ಸ ಮನೋಧಾತುಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ವಾ ಸಬ್ಬಾನಿ ತೇಕಾಲಿಕಾನಿ ಕಾಲವಿಮುತ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನಿ ವಾ ಛ ಸತ್ತತಿವಿಧಾನಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕೇಹಿ ಆಲಮ್ಬಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ।

ಆಲಮ್ಬಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಚೇತ್ಥ ಆಲಮ್ಬಣಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಕಿರಿಯಾ, ಆರಮ್ಮಣುಪಾದಾನ ಕಿರಿಯಾ।

ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ಅಯೋಧಾತುಂ ಕಾಮೇತಿ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೇನ ಅಯೋಕನ್ತಕೋ ನಾಮ ಲೋಹಧಾತುವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ। ಸೋ ಅಯೋಖನ್ಧಸಮೀಪಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ ತಂ ಅಯೋಖನ್ಧಂ ಕಾಮೇನ್ತೋ ವಿಯ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಅಯೋಖನ್ಧಾಭಿಮುಖೋ ಚಞ್ಚಲತಿ। ಸಯಂ ವಾ ತಂ ಅಯೋಖನ್ಧಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಅಯೋಖನ್ಧಂ ವಾ ಅತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ಅಯೋಖನ್ಧೋ ತದಭಿಮುಖೋ ಚಞ್ಚಲತಿ, ತಂ ವಾ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ಅಯೋಕನ್ತಕಸ್ಸ ಆಲಮ್ಬಣಕಿರಿಯಾ ನಾಮ। ಏವಮೇವ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಆಲಮ್ಬಣಕಿರಿಯಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ನ ಕೇವಲಂ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಆಲಮ್ಬಣ ಮತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ಖೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಆಪಾತಾಗಮನೇ ಏವ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚ ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ।

ಯಥಾ ತಂ ಭೇರಿತಲೇ ಭೇರಿಸದ್ದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹತ್ಥೇನ ಪಹರಣಕಾಲೇ ಏವ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚ ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ವೀಣಾಸದ್ದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ವೀಣಾತನ್ತೀಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೀಣಾದನ್ತಕೇನ ಪಹರಣಕಾಲೇ ಏವ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚ ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ನಿದ್ದಾಯನ್ತಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ಕಾಲೇಪಿ ಪುಬ್ಬಭವೇ ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಆಪಾತ ಮಾಗತಾನಿ ಕಮ್ಮ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತ ಗತಿನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಏವ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋತಿ। ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ

ದುವಿಧೋ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ಸಹ ಜಾತಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಅತಿಇಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಅತಿಕನ್ತಾನಿ ಅತಿಮನಾಪಾನಿ ಗರುಕತಾನಿ। ತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ತತ್ಥ ಅತಿಇಟ್ಠಾನೀತಿ ಸಭಾವತೋ ಇಟ್ಠಾನಿ ವಾ ಹೋನ್ತು ಅನಿಟ್ಠಾನಿ ವಾ, ತೇನ ತೇನ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಅತಿಇಚ್ಛಿತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಇಧ ಅತಿಇಟ್ಠಾನಿ ನಾಮ।

ತಾನಿ ಪನ ಧಮ್ಮತೋ ದ್ವೇ ದೋಸಮೂಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಚ ದ್ವೇ ಮೋಮೂಹ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಚ ದುಕ್ಖಸಹಗತಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚ ರೂಪಾರೂಪ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ ಅತಿಇಟ್ಠರೂಪಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ತೇಸುಪಿ ಕಾಮಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸೇವ ಆರಮ್ಮಣಾ ಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ಗರುಂ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ। ಝಾನಲಾಭಿನೋ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಾನಿ ಮಹಗ್ಗತಝಾನಾನಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಚ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಗರುಂ ಅಕರೋನ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅಟ್ಠ ಲೋಭ ಮೂಲಚಿತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕಾಮಾವಚರ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಾನಿ ಛಳಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಲೋಭಮೂಲಚಿತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸತ್ತರಸ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾನಿ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತ ಕುಸಲಾನಂ। ತಾನಿ ಕುಸಲಾನಿಚೇವ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕುಸಲಾನಂ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಿರಿಯಾನಂ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಲೋಕುತ್ತರ ಚಿತ್ತಾನನ್ತಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿ। ಆಲಮ್ಬಿ ತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಆಧಿಪಚ್ಚಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿ। ಕೋ ಆಧಿಪಚ್ಚಟ್ಠೋ। ಅತ್ತಾನಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇಸು ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು ಇಸ್ಸರಭಾವೋ ಆಧಿಪಚ್ಚಟ್ಠೋ। ಲೋಕೇ ಸಾಮಿಕಾ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯ ಧಮ್ಮಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ದಾಸಾ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸುತಸೋಮಜಾತಕೇ ರಾಜಾ ಪೋರಿಸಾದೋ ಮನುಸ್ಸಮಂಸಂ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸಮಂಸಹೇತು ರಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಚರತಿ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಮಂಸೇ ಗನ್ಧರಸ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ರಞ್ಞೋ ಪೋರಿಸಾದಸ್ಸ ಲೋಭಮೂಲಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೋ। ರಾಜಾ ಸುತ ಸೋಮೋ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಹೇತು ರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ಞಾತಿ ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಛಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪುನ ರಞ್ಞೋ ಪೋರಿಸಾದಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ಉಪಗತೋ। ತತ್ಥ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ರಞ್ಞೋ ಸುತಸೋಮಸ್ಸ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೋ। ಏಸನಯೋ ಸಬ್ಬೇಸು ಗರುಕತೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು।

ಕತಮೋ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ಅಧಿಪತಿಭಾವಂ ಪತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ, ಛನ್ದೋ ಚಿತ್ತಂ ವೀರಿಯಂ ವೀಮಂಸಾ।

ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅಧಿಪತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಚ ಅಧಿಪತಿಸಮುಟ್ಠಿತಾ ಚಿತ್ತಜರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಹಜಾತೋ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿ।

ಸಹುಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಸಹಜಾತೋ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿ। ತತ್ಥ ಸಹುಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನಾತಿ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಚ ಅತ್ತನಾ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹುಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ।

ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಟ್ಠೇನ। ಯಥಾ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಿದ್ಧಿಯಾ ಸಕಲದೀಪವಾಸಿನೋ ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಾಪೇತಿ, ಸಕಲದೀಪವಾಸಿನೋ ಚ ತಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಅಧಿಪತಿಟ್ಠಾನಪತ್ತಾ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವನ್ತಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಾಪೇನ್ತಿ, ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾ ಚ ತೇಸಂ ವಸೇ ವತ್ತನ್ತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಸಿಲಾಥಮ್ಭೇ ಪಥವಿಧಾತು ಉದಕಕ್ಖನ್ಧೇ ಆಪೋಧಾತು ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ತೇಜೋಧಾತು ವಾತಕ್ಖನ್ಧೇ ವಾಯೋಧಾತು ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಅಭಿಭವನ್ತಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಗತಿಂ ಗಮಾಪೇನ್ತಿ, ಸಹಜಾತಧಾತುಯೋ ಚ ತಾಸಂ ಗತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಅಧಿಪತಿಟ್ಠಾನಪತ್ತಾ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇನ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನೋ ಗತಿಂ ಗಮಾಪೇನ್ತಿ, ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾ ಚ ತೇಸಂ ಗತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ।

ಏತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ, ಯದಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿನಾಮ ಸಿಯಾ। ಏವಂ ಸತಿ ತಿಟ್ಠತು ಛನ್ದೋ, ಲೋಭೋ ಏವ ಅಧಿಪತಿನಾಮ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಹಿ ಛನ್ದತೋಪಿ ಬಲವತರೋ ಹುತ್ವಾ ಸಹ ಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಪವತ್ತತೀತಿ। ವುಚ್ಚತೇ, ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಏವ ಲೋಭೋ ಛನ್ದತೋ ಬಲವತರೋ ಹೋತಿ, ಪಣ್ಡಿತೇಸು ಪನ ಛನ್ದೋ ಏವ ಲೋಭತೋ ಬಲವತರೋ ಹುತ್ವಾ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿ ಭವನ್ತೋ ಪವತ್ತತಿ। ಸಚೇ ಹಿ ಲೋಭೋ ಏವ ಛನ್ದತೋ ಬಲವತರೋ ಸಿಯಾ, ಕಥಂ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಲೋಭಸ್ಸ ಹತ್ಥಗತಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ಭೋಗಸಮ್ಮತ್ತಿಯೋ ಛಟ್ಟೇತ್ವಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಧಮ್ಮೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರೇಯ್ಯುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಛನ್ದೋ ಏವ ಲೋಭತೋ ಬಲವತರೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಲೋಭಸ್ಸ ಹತ್ಥಗತಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಛಟ್ಟೇತ್ವಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಧಮ್ಮೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಛನ್ದೋ ಏವ ಲೋಭತೋ ಬಲವತರೋ ಹೋತಿ, ಛನ್ದೋ ಏವ ಅಧಿಪತಿ, ನ ಲೋಭೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ದೋಸಾದೀಸುಪೀತಿ।

ತತ್ಥ ಲೋಕೇ ಮಹನ್ತೇಸು ಸುದುಕ್ಕರೇಸು ಪುರಿಸಕಮ್ಮೇಸು ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇಸು ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕಥಂ।

ಹೀನಚ್ಛನ್ದಾ ಬಹುಜ್ಜನಾ ಮಹನ್ತಾನಿ ಸುದುಕ್ಕರಾನಿ ಪುರಿಸಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ನಿವತ್ತಚ್ಛನ್ದಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಾತುಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅವಿಸಯೋತಿ ನಿರಪೇಕ್ಖಾ ರಪೇನ್ತಿ। ಛನ್ದಾಧಿಕೋ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ಪುರಿಸಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಉಗ್ಗತಚ್ಛನ್ದೋ ಹೋತಿ, ಅತಿವಿಯ ಕಾತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಮಮ ವಿಸಯೋ ಏಸೋತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೋ ಛನ್ದೇನ ಅಭಿಕಡ್ಢಿತೋ ಯಾವ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ತಾವ ಅನ್ತರಾ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಛಟ್ಟೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಅತಿಮಹನ್ತಂಪಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಿದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಹೀನವೀರಿಯಾ ಚ ಬಹುಜ್ಜನಾ ತಾದಿಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ನಿವತ್ತ ವೀರಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಂ ಮೇ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಬಹುಂ ಕಾಯದುಕ್ಖಂ ವಾ ಚೇತೋದುಕ್ಖಂ ವಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ನಿವತ್ತನ್ತಿ। ವೀರಿಯಾಧಿಕೋ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ಪುರಿಸಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಉಗ್ಗತವೀರಿಯೋ ಹೋತಿ, ಇದಾನೇವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕಾತುಂ ಇಚ್ಛತಿ। ಸೋ ಚಿರಕಾಲಂಪಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಹುಂ

ಕಾಯದುಕ್ಖಂ ವಾ ಚೇತೋದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅನುಭವನ್ತೋಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ವೀರಿಯ ಕಮ್ಮೇ ನನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ಮಹನ್ತೇನ ಕಮ್ಮವೀರಿಯೇನ ವಿನಾ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾದಿಸೇನ ವೀರಿಯೇನ ರತ್ತಿದಿವಂ ಖೇಪೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಸುಖಂ ವಿನ್ದತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಅತಿಮಹನ್ತಂಪಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಿದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಹೀನಚಿತ್ತಾ ಚ ಬಹುಜ್ಜನಾ ತಾದಿಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ನಿವತ್ತಚಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪುನ ಆರಮ್ಮಣಂಪಿ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಚಿತ್ತಾಧಿಕೋ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಉಗ್ಗತಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಂ ವಿನೋದೇತುಂಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ತತ್ಥ ನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚಿತ್ತವಸಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಚಿರಕಾಲಂಪಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಹುಂ ಕಾಯದುಕ್ಖಂವಾಪೀತಿಆದಿನಾ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿನಯೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಮನ್ದಪಞ್ಞಾ ಚ ಬಹುಜ್ಜನಾ ತಾದಿಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ನಿವತ್ತಪಞ್ಞಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಾನಂ ಆದಿಮ್ಪಿ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಅನ್ತಪಿ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಅನ್ಧಕಾರೇ ಪವಿಸನ್ತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕಾತುಂ ಚಿತ್ತಂಪಿ ನ ನಮತಿ। ಪಞ್ಞಾಧಿಕೋ ಪನ ತಾದಿಸಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಉಗ್ಗತಪಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಾನಂ ಆದಿಂಪಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಅನ್ತಂಪಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಫಲಂಪಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಆನಿಸಂಸಂಪಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಸುಖೇನ ಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಾನಾಉಪಾಯಂಪಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಸೋ ಚಿರಕಾಲಂಪಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋತಿಆದಿನಾ ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿನಯೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇಧ ಪನ ಮಹತಿಯಾ ಕಮ್ಮವೀಮಂಸಾಯಾತಿ ಚ ತಾದಿಸಿಯಾ ಕಮ್ಮ ವೀಮಂಸಾಯಾತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಲೋಕೇ ಮಹನ್ತೇಸು ಸುದುಕ್ಕರೇಸು ಪುರಿಸಕಮ್ಮೇಸು ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇಸು ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಇಮೇಸಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಅಧಿಪತೀನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಲೋಕೇ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಾ ನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಾ ನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಾಮ ಮಹಾಸಾವಕಾ ನಾಮ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾ ನಾಮ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಲೋಕೇಪಿ ಏವರೂಪಾನಂ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತ ಲೋಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಪಞ್ಞಾಸಿಪ್ಪವಿಸೇಸಾ ಚ ಪರಿಭೋಗವತ್ಥುವಿಸೇಸಾ ಚ ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ

ಕತಮೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ। ಅನನ್ತರೇ ಖಣೇ ನಿರುದ್ಧೋ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ।

ಕತಮೋ ಧಮ್ಮೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ। ಪಚ್ಛಿಮೇ ಅನನ್ತರೇ ಏವ ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ।

ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಪಠಮಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪಠಮ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ದುತಿಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ।

ಯದಾ ಪನ ಧಮ್ಮಯಮಕೇ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ದುತಿಯೇ ಅಕುಸಲೇ ಚಿತ್ತೇ ವತ್ತಮಾನೇತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನವಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಆರಬ್ಭ ಏತಂ ಮಮ ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ಪವತ್ತಂ ಭವನಿಕನ್ತಿಕ ತಣ್ಹಾಸಹಗತಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತದಾ ಪಠಮಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಭವಙ್ಗಂ ಚಲತಿ। ತತೋ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತೋ ಸತ್ತ ಭವನಿಕನ್ತಿಕಜವನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತೋ ಪರಂ ಭವಙ್ಗವಾರೋ।

ಅಪಿ ಚ ಸೋ ಸತ್ತೋ ತದಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೇ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಪುಬ್ಬಭವೇ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಸ್ಸರಮಾನೋ ಅಚ್ಛತಿ। ವತ್ಥುಸ್ಸ ಪನ ಅತಿದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ತಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ತಂ ಆರಬ್ಭ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಚಿತ್ತಮೇವ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಯದಾ ಗಬ್ಭೋ ಥೋಕಂ ವಡ್ಢಮಾನೋ ಹೋತಿ ಅತಿರೇಕದ್ವೇಮಾಸಂ ಗತೋ, ತದಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಮಾತುಗಬ್ಭೇ ಆಲೋಕಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸೋ ಸತ್ತೋ ಮಾತುಯಾ ಇರಿಯಾಪಥಪರಿವತ್ತನಾದೀಸು ಬಹೂನಿ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಿ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ। ವಿಜಾಯನಕಾಲೇ ಪನ ಭುಸಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ವಿಜಾಯಿತ್ವಾಪಿ ಯಾವ ವತ್ಥುರೂಪಾನಿ ಮುದೂನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪರಿಪಾಕಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾವ ಸೋ ಅತಿಮನ್ದರೂಪೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅಚ್ಛತಿ। ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪುರಿಮ ಭವಾನುಸಾರೀ ಏವ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿ। ಸಚೇ ಸೋ ನಿರಯ ಭವತೋ ಆಗತೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ವಿರೂಪಮುಖಬಹುಲೋ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮಾನಿ ನಿರಯಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಆರಬ್ಭ ಖಣೇ ಖಣೇ ವಿರೂಪಮುಖಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಅಥ ದೇವಲೋಕತೋ ಆಗತೋ ಹೋತಿ, ದಿಬ್ಬಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಆರಬ್ಭ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮುಖಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಮಿಹಿತಮುಖಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಯದಾ ಪನ ವತ್ಥುರೂಪಾನಿ ತಿಕ್ಖಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಚಸ್ಸ ಸುವಿಸದಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತದಾ ಅಮನ್ದರೂಪೋ ಹುತ್ವಾ ಕೀಳನ್ತೋ ಲೀಳನ್ತೋ ಮೋದನ್ತೋ ಪಮೋದನ್ತೋ ಅಚ್ಛತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ। ಮಾತುಭಾಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ। ಇಧ ಲೋಕಾನುಸಾರೀ ವಿಞ್ಞಾಣಮಸ್ಸ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತತಿ। ಪುರಿಮಜಾತಿಂ ಪಮುಸ್ಸತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸತ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಏವ ಪುರಿಮಂ ಜಾತಿಂ ಪಮುಸ್ಸತೀತಿ ಚೇ। ನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸತ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಏವ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ಕೋಚಿ ಅತಿರೇಕತರಂ ಗಮ್ಭವಾಸದುಕ್ಖೇನ ಪರಿಪೀಳಿತೋ ಗಬ್ಭೇ ಏವ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ಕೋಚಿ ವಿಜಾಯನಕಾಲೇ, ಕೋಚಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ಕೋಚಿ ಇತೋಪರಮ್ಪಿ ದಹರಕಾಲೇ ನ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ವುಡ್ಢಕಾಲೇ ಏವ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ಕೋಚಿ ಯಾವಜೀವಂಪಿ ನ ಪಮುಸ್ಸತಿ। ದ್ವೇ ತಯೋ ಭವೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥಿಯೇವ। ಇಮೇ ಜಾತಿಸ್ಸರಸತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ವಿಜಾಯನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛದ್ವಾರಿಕವೀಥಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥಪಿ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿರುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಅನನ್ತರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಏಕಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಏಕಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಏವ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಸತ್ತೋ ಅರಹತ್ತ ಮಗ್ಗಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತದಾ ಏವ ಸೋ ಪಬನ್ಧೋ ಛಿಜ್ಜತಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರೋ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ। ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರೋ, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತ್ಥ ಅತ್ತಸದಿಸಸ್ಸಾತಿ ಸಾರಮ್ಮಣ ಭಾವೇನ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಸ್ಸ। ಸಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನಾತಿ ಚ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಆರಮ್ಮಣೇನ ವಿನಾ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಸೋ ಸಾರಮ್ಮಣೋ ನಾಮ, ಏವಂ ಸಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ। ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನಾತಿ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ತಸ್ಸ ಚಿನ್ತನಕಿರಿಯಾವೇಗೋ ನ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಏವ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಏವಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ।

ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಮಾತುಪರಮ್ಪರಾ ವಿಯ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಧೀತುಪರಮ್ಪರಾ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಪರಮ್ಪರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪುನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾತಿ। ನ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ, ತದಾ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವೇಗಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಭಾವೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತತರತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ। ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯ ದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ

ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋ ಚ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋ ಚ ಅನನ್ತಪಚ್ಚಯ ಸದಿಸೋ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮನನ್ತರೋತಿ। ಸುಟ್ಠು ಅನನ್ತರಟ್ಠೇನ ಸಮನನ್ತರೋ। ಯಥಾ ಸಿಲಾಥಮ್ಭಾದೀಸು ರೂಪಕಲಾಪಾ ಏಕಾಬದ್ಧಾ ಸಮಾನಾಪಿ ರೂಪ ಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾನ ಜಾತಿಕತ್ತಾ ಮಜ್ಝೇ ಪರಿಚ್ಛೇದರೂಪಸಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ದ್ವಿನ್ನಂ ರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಅನ್ತರಂ ನಾಮ ವಿವರಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿಯೇವ। ನ ತಥಾ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕ ಕಲಾಪಾನಂ ಮಜ್ಝೇ। ತೇ ಪನ ಅರೂಪಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಸಣ್ಠಾನ ಜಾತಿಕತ್ತಾ ಮಜ್ಝೇ ಪರಿಚ್ಛೇದಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಾಮ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಕಾಸವಿವರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನ್ತರ ರಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಲೋಕಸ್ಸಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಲಾಪಾನಂ ಅನ್ತರಂ ನಾಮ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ತತೋ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಥಾವರಂ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮನ್ತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಸುಟ್ಠು ಅನನ್ತರಟ್ಠೇನ ಸಮನನ್ತರೋ। ಅನನ್ತರಟ್ಠೇನಾತಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮೇವ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ನೇವ ಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಅರಿಯಫಲಚಿತ್ತಂ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಏಕರತ್ತಿದಿವಮ್ಪಿ ದ್ವೇರತ್ತಿದಿವಾನಿಪಿ।ಲ। ಸತ್ತರತ್ತಿದಿವಾನಿಪಿ ಅಚಿತ್ತಕೋ ಹೋತಿ। ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಭೂಮಿಯಂಪಿ ಪುರಿಮೇ ಕಾಮಭವೇ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ನಾಮ। ಪಚ್ಛಿಮೇ ಕಾಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ನಾಮ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಭವೇ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಾನಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಚಿತ್ತಕೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಪಚ್ಚಯಸತ್ತಿರಹಿತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ। ನ ಹೋನ್ತಿ। ಮಹನ್ತೇಹಿ ಪನ ಭಾವನಾಪಣಿಧಿಬಲೇಹಿ ಪಟಿಬಾಹಿತತ್ತಾ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾನಿ ಅನನ್ತರೇ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನ ಸತ್ತಿಸಹಿತಾನಿ ಏವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಏಕಾಬದ್ಧಭಾವೇನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಿರಕಾಲೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ನ ಚ ಏತ್ತಕಮತ್ತೇನ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಾನಂ ಅನನ್ತರೇ ಧಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನ ಸತ್ತಿನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಚ, ತೇ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಯಥಾ ತಂ ರಞ್ಞೋ ಯೋಧಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಕದಾಚಿ ರಾಜಾ ಕಾಲಂ ಞತ್ವಾ ತುಮ್ಹೇ ಇದಾನಿ ಮಾಯುಜ್ಝಥ, ಯುದ್ಧಕಾಲೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಏವ ಯುಜ್ಝಥಾತಿ ವದೇಯ್ಯ। ತೇ ಚ ತದಾ ಅಯುಜ್ಝಮಾನಾ ವಿಚರೇಯ್ಯುಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತೇಸಂ ಯುಜ್ಝನಸತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಚ, ತೇ ಯೋಧಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯೇ ತೇ ಪನ ಅರೂಪಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಸಣ್ಠಾನ ಜಾತಿಕತ್ತಾ ಮಜ್ಝೇಪರಿಚ್ಛೇದಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಾಮ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನ್ತರರಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಪುಬ್ಬೇ ಆರಮ್ಮಣ ಪಚ್ಚಯೇ ಭೇರಿಸದ್ದವೀಣಾಸದ್ದೋಪಮಾಹಿ ಯೋ ಚಿತ್ತಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಾದೋ ಚ ನಿರೋಧೋ ಚ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕಥಂ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಾನಂ ನಾನಾಚಿತ್ತಾನಂ ಖಣಮತ್ತೇಪಿ ಪುಬ್ಬಾಪರ ಪರಿವತ್ತನಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಪಞ್ಞಾಯನತೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚಿತ್ತ ಯಮಕದೀಪನಿಯಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತೋಯೇವಾತಿ। ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯ ದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ

ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋ ಚ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಜಾತ ಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ। ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಹಜಾತಂ ಹದಯವತ್ಥು ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾ ಚ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬಾನಿ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಿ ಚ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇನ ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಜಾತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಿ ಚ ಸಹಜಾತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ನಾಮ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಿ ಸಹಜಾತಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ನಾಮ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಹಜಾತೋ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸಹ ಜಾನನಟ್ಠೇನ ಸಹಜಾತೋ, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತ್ಥ ಸಹಜಾನನಟ್ಠೇನಾತಿ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಜಾಯಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಹೇವ ಸಯಞ್ಚ ಜಾಯತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಹೇವ ಜನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಸಹಜಾನನಟ್ಠೋ ನಾಮ।

ಯಥಾ ಸೂರಿಯೋ ನಾಮ ಉದಯನ್ತೋ ಸೂರಿಯಾತಪೇ ಚ ಸೂರಿಯಾ ಲೋಕೇ ಚ ಅತ್ತನಾ ಸಹೇವ ಜನಯನ್ತೋ ಉದೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಪದೀಪೋ ನಾಮ ಜಲನ್ತೋ ಪದೀಪಾತಪೇ ಚ ಪದೀಪಾಲೋಕೇ ಚ ಅತ್ತನಾ ಸಹೇವ ಜನಯನ್ತೋ ಜಲತಿ। ಏವಮೇವಂ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ತತ್ಥ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಏಕಮೇಕೋ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ, ಸೂರಿಯಾತಪಾ ವಿಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಸೂರಿಯಾಲೋಕಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತರೂಪಧಮ್ಮಾ। ತಥಾ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಏಕಮೇಕೋ ಮಹಾಭೂತರೂಪಧಮ್ಮೋ, ಸೂರಿಯಾತಪಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಮಹಾಭೂತಧಮ್ಮಾ, ಸೂರಿಯಾಲೋಕಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಉಪಾದಾರೂಪಧಮ್ಮಾ, ಏಸ ನಯೋ ಪದೀಪುಪಮಾಯಪೀತಿ। ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೋ

ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ವಿಭತ್ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಯೋ ಯೋ ಪಚ್ಚಯ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಸೋ ಏವ ಇಧ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೋ ಚೇವ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನ ಧಮ್ಮೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾ। ಸಹಜಾತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾ ಚ। ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಸಹಜಾತಂ ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾ ಚ। ಅತ್ಥೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋಯೇವ।

ಯಥಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಸ್ಸಾಪಿತಾ ತಯೋ ದಣ್ಡಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ ಚ। ತೇಸು ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಉಸ್ಸಿತೇ ಸಬ್ಬೇ ಉಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಪತನ್ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಪತನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಧಮ್ಮಾ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ವದೇಯ್ಯುಂ, ಸಬ್ಬೇ ಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಪಚ್ಚಯಂ ಅಲಭ ಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ಯುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ। ಫುಸನಾದೀನಂ ಚೇತಸಿಕ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ವಿಜಾನನಕಿಚ್ಚಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತ್ತಾ, ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಂ ಪನ ಚೇತಸಿಕಪಚ್ಚಯಂ ಅಲಭಮಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ನ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ವುಚ್ಚತೇ, ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಹಾಯಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿಯೇವ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಚತೂಸು ಮಹಾಭೂತೇಸುಪೀತಿ। ಉಪಾದಾರೂಪಾನಿ ಪನ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಮತ್ತತ್ತಾ ಸಹಾಯಙ್ಗಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ। ನನು ಆಹಾರರೂಪಞ್ಚ ಜೀವಿತರೂಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸತ್ತಾ ಸಹಾಯಙ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ। ವುಚ್ಚತೇ, ಠಿತಿಯಾ ಏವ ಸಹಾಯಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ನ ಉಪ್ಪಾದೇ। ಇಧ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇ ಸಹಾಯಙ್ಗಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ

ತಿವಿಧೋ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥು ಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ।

ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ। ಸಬ್ಬೋ ಸಹಜಾತ ಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗೋ ಚ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನವಿಭಾಗೋ ಚ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಮೋ ಪನ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ। ಛ ವತ್ಥೂನಿ ಚಕ್ಖು ವತ್ಥು ಸೋತವತ್ಥು ಘಾನವತ್ಥು ಜಿವ್ಹಾವತ್ಥು ಕಾಯವತ್ಥು ಹದಯವತ್ಥು। ಇಮಾನಿ ಛವತ್ಥೂನಿ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ವತ್ಥುಪುರೇ ಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ।

ವತ್ಥುರೂಪಮೇವ ಪುರೇಜಾತಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತ ನಿಸ್ಸಯೋ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ವತ್ಥು ನಾಮ। ಪುರೇಜಾತನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣತೋ ಪುರಿಮೇ ಖಣೇ ಜಾತಂ।

ತತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ತದಾ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ವತ್ಥುರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅತ್ತನಾ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಮೇವ ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಠಮ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಹದಯ ವತ್ಥುರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ದುತಿಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಪಠಮಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ತತಿಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ದುತಿಯ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಾವಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಥಾ ವೀಣಾಸದ್ದಾ ನಾಮ ವೀಣಾತನ್ತೀಸು ವೀಣಾದಣ್ಡಕೇಹಿ ಪಹರಣವೇಗೇನ ಏವ ಜಾಯನ್ತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ। ತಥಾ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ನಾಮ ಪಞ್ಚವತ್ಥುಸಙ್ಖಾತೇಸು ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇಸು ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಆಪಾತಾ ಗಮನವೇಗೇನ ಏವ ಜಾಯನ್ತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ।

ಆಪಾತಾಗಮನಞ್ಚ ತೇಸಂ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಠಿತಿಪತ್ತಕಾಲೇ ಏವ ಹೋತಿ। ಆಪಾತಾಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಚ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಭವಙ್ಗಂ ಚಲತಿ। ಭವಙ್ಗಚಲನ ಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಆವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಆವಜ್ಜನಪಚ್ಚಯಾ ಚ ತಾನಿ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಪಞ್ಚವತ್ಥೂನಿ ಪುರೇ ಅತೀತಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಏವ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಛ ವತ್ಥೂನಿ ಚುತಿಚಿತ್ತತೋ ಪುರೇ ಸತ್ತರಸಮಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಪರಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ ಛದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಚುತಿಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪುರೇತರಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ತಾನಿಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥೂನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಯಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತ ನಿಸ್ಸಯೋ।

ಕತಮೋ ಪನ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ। ಯದಾ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವತ್ಥುರೂಪಂ ಆರಬ್ಭ ಯಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಮ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ವತ್ತತಿ, ಏತಂ ಮಮ ಏಸೋ ಹಮಸ್ಮಿ ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂ ತಣ್ಹಾಮಾನ ದಿಟ್ಠೀಹಿ ಗಹಣವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಏತಂ ದುಕ್ಖಂ ಏತಂ ಅನತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ವಾ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವೀಥಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತದಾ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುರೂಪಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯವತ್ಥು ಚ ಹೋತಿ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ತಂ

ಹದಯರೂಪಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣ ಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ। ಏವಂ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ।

ಇಧ ಸುತ್ತನ್ತನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಇಮೇ ಮನುಸ್ಸಾ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ವಾ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ವಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಮಹಾ ಪಥವೀ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಉದಕಕ್ಖನ್ಧೇ, ಮಹಾಉದಕಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾವಾತಕ್ಖನ್ಧೇ, ಮಹಾವಾತಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಜಟಾಕಾಸೇ, ಮನುಸ್ಸಾ ಗೇಹೇಸು, ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹಾರೇಸು, ದೇವಾ ದಿಬ್ಬವಿಮಾನೇಸೂತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ

ತಿವಿಧೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋ, ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋ।

ಕತಮೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅತೀತಾನಾಗತ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಭೂತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ।

ತತ್ಥ ಅತೀತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ ಚ ಧಮ್ಮೋ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಚ ಸಮ್ಮುತಿಸಙ್ಘಪರಮ್ಪರಾ ಚ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ ಜನಾನಂ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ಲೋಕೇ ಅತೀತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚ ಆಚರಿಯಾ ಚ ಪಣ್ಡಿತಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ ಪಾಕಟಾ ನಾನಾತಿತ್ಥಾಚರಿಯಾ ಚ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಪೋರಾಣಕರಾಜಾನೋ ಚ ಪಚ್ಛಿಮಕಾನಂ ಜನಾನಂ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸುಖದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪಚ್ಛಿಮಕಾನಂ ಜನಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ನಾನಾಸದ್ಧಮ್ಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವಾ ನಾನಾಅಸದ್ಧಮ್ಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವಾ ನಾನಾಲೋಕೂಪಕರಣಾನಿ ವಾ ಪುರೇ ಪಟ್ಠಪೇಸುಂ। ಪಚ್ಛಿಮಜನಾ ಚ ತೇಹಿ ಪಟ್ಠಪಿತೇಸು ದಾನಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ಲೋಕಚಾರಿತ್ತ ಕುಲಗೋತ್ತಚಾರಿತ್ತ ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ನಾನಾದಿಟ್ಠಿವಾದೇಸು ವಾ ನಾನಾಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನ ವಿಜ್ಜಾಠಾನೇಸು ವಾ ಯಥಾಪಟ್ಠಪಿತೇಸು ಗಾಮನಿಗಮನಗರಖೇತ್ತವತ್ಥು ತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಆವಾಟಾದೀಸು ವಾ ಗೇಹರಥಸಕಟನಾವಾ ಸಮ್ಬೋತಸಮ್ಬನ್ಧಾದೀಸು ವಾ ಜಾತರೂಪರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾದೀಸು ವಾ ದಾಯಜ್ಜಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾ ಲೋಕೇ ವಡ್ಢನ್ತಿ।

ಅನಾಗತೋಪಿ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಚ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋ ಚ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಘೋ ಚ ಏತರಹಿ ಬಹುಜ್ಜನಾನಂ ಪಾರಮಿಪುಞ್ಞಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಚ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಕಾಲೇ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸಮಾನಾ ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠಾನಧನಧಞ್ಞಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪುರಿಮೇ ಕಾಲೇ ಠಿತಾನಂ ಮಹಾಜನಾನಂ ನಾನಾಭಿಸಙ್ಖಾರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯ ಪಚ್ಚಯೋ। ಅನಾಗತಭವೇ ಚ ಅನುಭವಿಸ್ಸಮಾನಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ಭೋಗ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಚ ಏತರಹಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೇ ಠಿತಾನಂ ದಾನಸೀಲಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ಹೇಮನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಧಞ್ಞಫಲಾನಿ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ವಸ್ಸಿಕೇ ಕಾಲೇ ಕಸ್ಸನವಪ್ಪನಕಮ್ಮಾನಿ ಆರಭನ್ತಿ, ಕಮ್ಮೇ ಸಿದ್ಧೇ ತಂ ತಂ ಧನಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತಂ ತಂ ವೀರಿಯಕಮ್ಮಂ ವಾ ತಂ ತಂ ಪಞ್ಞಾಕಮ್ಮಂ ವಾ ಆರಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಧಞ್ಞಫಲಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ ಚ ತಂ ತಂ ಧನಪ್ಪಟಿ ಲಾಭೋಚ ತಂ ತಂ ಕಮ್ಮಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಅನಾಗತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ತಂ ತಂ ಕಮ್ಮಾರಮ್ಭೋ ಚ ಧಞ್ಞಫಲಪ್ಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಚ ತಂ ತಂ ಧನಪ್ಪಟಿ ಲಾಭಸ್ಸ ಚ ಅತೀತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ಏವಮೇವ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಅನಾಗತೇ ಕಾಲೇ ನಾನಾಕಮ್ಮಫಲಾನಿ ಸಮ್ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಪತ್ಥಯನ್ತಾ ಮಹಾಜನಾ ಪುರಿಮೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಕಾಲೇ ನಾನಾಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಿ ಆರಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಫಲಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಂ ಅನಾಗತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನಿ ಪುಞ್ಞಫಲಾನಂ ಅತೀತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಅನಾಗತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ಅತೀತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಯ ಅತಿಮಹನ್ತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಬುದ್ಧಾಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಮನುಸ್ಸದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪುತ್ತಧೀತಾದೀನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಕತೂಪ ನಿಸ್ಸಯೋ ನಾಮ। ಸೋ ಸುಪಾಕಟೋಯೇವ।

ಅಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಸನ್ತಾನೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ। ಬಹಿದ್ಧಾಭೂತಾ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸತ್ತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಪಥವಿಪಬ್ಬತನದೀ ಸಮುದ್ದಾದಯೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಬಹೂಪಕಾರಾ ಅರಞ್ಞವನರುಕ್ಖ ತಿಣಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಾದಯೋ ಚನ್ದಸೂರಿಯಗಹನಕ್ಖತ್ತಾದಯೋ ವಸ್ಸೋದಕಅಗ್ಗಿವಾತಸೀತಉಣ್ಹಾದಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಬಲವಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಇಮೇ ಜನಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯ ಧಮ್ಮೇ ವಾ ಭಾವೇನ್ತಿ, ಅನಾಗತೇ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಪಾರಮೀಧಮ್ಮೇ ವಾ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಲೋಕೇ ನಾನಾವೋಹಾರಭೂತಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಚ ಬುದ್ಧ ಸಾಸನೇ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಭೂತಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಚ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಜಾನನತ್ಥಾಯ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಠಿತಿಯಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ ಅಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ ನಿಚ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಧುವಧಮ್ಮಾ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ವಾ ಠಿತಿಯಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ।

ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯತೀತಿಆದಿನಾ ಸುಪಾಕಟೋ। ತಥಾ ರಾಗಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತೀತಿಆದಿನಾ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಉತುಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಭೋಜನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾಯಿಕಂ ಸುಖಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀತಿಆದಿನಾ ಚ ಅಕುಸಲೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ, ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ಸುಪಾಕಟೋ।

ಕುಸಲೋ ಪನ ಅಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇನ ದಾನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ, ಪರಂ ವಮ್ಭೇತಿ। ತಥಾ ಸೀಲ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ, ಪರಂ ವಮ್ಭೇತಿ।

ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚತುಭೂಮಿಕಕುಸಲಕಮ್ಮಾನಿ ವಾ ಕಮ್ಮಪರಿವಾರಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ವಾ ಕಾಲನ್ತರೇ ಚತುಭೂಮಿಕಾನಂ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇನ್ತಾ ಪೂರಣಕಾಲೇ ಬಹುಂ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ತಥಾ ಸೀಲಪಾರಮಿಂ ನಿಕ್ಖಮಪಾರಮಿಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಂ ವೀರಿಯಪಾರಮಿಂ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಂ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿಂ ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪಾರಮಿಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಝಾನಭಾವನಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಸುಪಿ।

ಅಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಾಪಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ದಾನಸೀಲಝಾನಮಗ್ಗಕುಸಲಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ತಂ ಪಾಪಂ ತೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ।

ಅಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಇಧ ಬಹೂ ಜನಾ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಕತ್ವಾ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಪತಿತ್ವಾ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇಪಿ ಕೇಚಿ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ ದುಚ್ಚರಿತಕಮ್ಮ ಪಚ್ಚಯಾ ಬಹುಂ ದುಕ್ಖಂ

ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ದುಚ್ಚರಿತಕಮ್ಮೇನ ಧನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸುಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ಬಹುಜ್ಜನಾ ರಾಗಮೂಲಕಂ ಬಹುಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ, ದೋಸಮೂಲಕಂ ದಿಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ಮಾನಮೂಲಕನ್ತಿ।

ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಧನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ಪೂರೇತಿ, ಪಞ್ಞಂ ಪೂರೇತಿ, ಭಾವನಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಆವಾಸಂ ವಾ ಲೇಣಂ ವಾ ಗುಹಂವಾ ರುಕ್ಖಂ ವಾ ಅರಞ್ಞಂ ವಾ ಪಬ್ಬತಂ ವಾ ಗೋಚರಗಾಮಂ ವಾ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ ವಾ ಆಹಾರಸಪ್ಪಾಯಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಭಾವನಂ ಭಾವೇತಿ।

ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಬಲವೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಲೋಕೇ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹೂನಿ ದಸ್ಸನಮೂಲಾನಿ ಅಕುಸಲಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೋತಸಮ್ಪದಾದೀಸು । ತಥಾ ಹತ್ಥಸಮ್ಪದಂ ಪಾದಸಮ್ಪದಂ ಸತ್ಥಸಮ್ಪದಂ ಆವುಧಸಮ್ಪದನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ।

ಇಧ ಸುತ್ತನ್ತೂಪನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಪಮಿತ್ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಗಾಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಅರಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾತಿಆದಿನಾ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತೋ। ಅಪಿ ಚ ಪಞ್ಚನಿಯಾಮಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಲೋಕ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕ ಓಕಾಸಲೋಕ ಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕಾನಂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಬಲವಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ನಿಯಾಮದೀಪನಿಯಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದೀಪಿತೋತಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ। ಅಧಿಪತಿಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಿಕಧಮ್ಮಾನಂ ಬಲವನಿಸ್ಸಯಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣೂಪ ನಿಸ್ಸಯೋ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ। ಪುರಿಮಂ ಅನನ್ತರಚಿತ್ತಮೇವ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಅನನ್ತರಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಬಲವನಿಸ್ಸಯಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಮಾತಾ ವಿಯ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ, ಪುತ್ತೋ ವಿಯ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ। ಯಥಾ ಮಾತಾ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರೇ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಬಲವೂಪ ನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾತಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ। ಪಕತಿಯಾವ ಲೋಕೇ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಪಾಕಟೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾನುಭಾವೋ ಅನನ್ತರಚಿತ್ತೇ ಏವ ಫರತಿ। ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಾನುಭಾವೋ ಪನ ದೂರೇಪಿ ಫರತಿಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಪುರಿಮೇಸು ದಿವಸೇಸು ವಾ ಮಾಸೇಸು ವಾ ಸಂವಚ್ಛರೇಸು ವಾ ದಿಟ್ಠಸುತಘಾಯಿತಸಾಯಿತಫುಸಿತವಿಞ್ಞಾತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಪಚ್ಛಾತಥಾರೂಪೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ವಸ್ಸಸತೇಪಿ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಆಪಾತಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಇದಂ ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತಾ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। ಓಪಪಾತಿಕಸತ್ತಾ ಪನ ಪುರಿಮಭವಂಪಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। ತಥಾ ಮನುಸ್ಸೇಸುಪಿ ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಜಾತಿಸ್ಸರಸಞ್ಞಾಲಾಭಿನೋ। ತಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ದಿಟ್ಠಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಪಚ್ಛಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಏಕಂ ವತ್ಥುಂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಏವ ಖಣೇ ಬಹೂಸುಪಿ ತೇಸು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸನ್ತಾನಂ ಫರಮಾನಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯ ದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ

ತಿವಿಧೋ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ। ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ।

ತತ್ಥ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತೋ ಚ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ ನಿಸ್ಸಯನಾಮೇನ ವುತ್ತಾ ಏವ।

ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತೋ ನಾಮ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಾನಿ ಏವ। ತೇಸುಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ರೂಪಸದ್ದಾದೀನಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಂ ನಿಯಮತೋ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ವೀಣಾಸದ್ದಾ ನಾಮ ವೀಣಾತನ್ತೀಸು ವೀಣಾದಣ್ಡಕೇನ ಪಹರಣ ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ತೇ ಸದ್ದಾ ಪುರೇಜಾತಾಹಿ ವೀಣಾತನ್ತಿ ವೀಣಾದಣ್ಡಕೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಏವಮೇವಂ ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿಪಿ ಪಞ್ಚಸು ವತ್ಥುದ್ವಾರೇಸು ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಆಪಾತಾಗಮನ ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಆಪಾತಾಗಮನಞ್ಚ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಠಿತಿಪತ್ತಕಾಲೇ ಏವ ಹೋತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತಾನಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ತೇಸು ಪಞ್ಚವತ್ಥೂಸು ಏವ ಆಪಾತಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭವಙ್ಗಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ಆಪಾತಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಿಂ ಆಪಾತಗಮನತ್ತಾ ಏವ ತಂ ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಲಿತ್ವಾ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದೇ ಏವ ತಾನಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ತಾನಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಪುರೇಜಾತೇಹಿ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ। ತಾನಿ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಅಟ್ಠಾರಸನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಾನಿ ನಿರುದ್ಧಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಅತೀತಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಅನಾಗತಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಏವ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಾ ದೂರೇ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ವಾ ಠಿತಂ ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣವತ್ಥುಂ ಮನಸಾ ಏವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ತದಾ ತಂ ತಂ ವತ್ಥು ಸಚೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ

ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಚತು ಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ವುಡ್ಢಿವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ। ಯಥಾ ತಂ ಪಚ್ಛಿಮವಸ್ಸೇಸು ಅನುವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಮಾನಾನಿ ವಸ್ಸೋದಕಾನಿ ಪುರಿಮವಸ್ಸೇಸು ಜಾತಾನಂ ರುಕ್ಖಪೋತಕಾನಂ ವುಡ್ಢಿವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಪಠಮಭವಙ್ಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಚುತಿ ಚಿತ್ತಾ ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುರೇಜಾತಸ್ಸಾತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಾಯಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಸಬ್ಬೋ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಕಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪಠಮ ಭವಙ್ಗಾದೀನಿ ಪನ್ನರಸಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಚಿತ್ತಂ ಪನ ತೇನ ಕಾಯೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಚ್ಛಜಾತಂ ನ ಹೋತಿ। ಸೋಳಸಮಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಭಿಜ್ಜನಕ್ಖೇತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪನ್ನರಸಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಪನ ದ್ವೇ ರೂಪಕಾಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಾಯೋ ಚ ಉತುಜರೂಪಕಾಯೋಚ। ತಥಾ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ। ಪಠಮಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಪನ ತಯೋ ರೂಪಕಾಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಾಯೋ ಚ ಉತುಜರೂಪಕಾಯೋ ಚ ಚಿತ್ತಜರೂಪಕಾಯೋ ಚ। ಯದಾ ಬಹಿದ್ಧಾಹಾರಪ್ಫರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತಾಹಾರೋ ಆಹಾರಜರೂಪಕಾಯಂ ಜನೇತಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ರೂಪಕಾಯಾ ದೀಪ ಜಾಲಾ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಯಾವ ಠಿತಿಭಾವೇನ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಪನ್ನರಸಚಿತ್ತಾನಿ ತೇಸಂ ಕಾಯಾನಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ।

ವುಡ್ಢಿವಿರುಳ್ಹಿಯಾತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಸನ್ತತಿಯಾ ಉಪರೂಪರಿ ವುಡ್ಢಿಯಾ ಚ ವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಚ। ತಥಾಹಿ ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಚತ್ತಾರೋ ರೂಪಕಾಯಾ ಸಚೇ ಪಚ್ಛಾಜಾತ ಪಚ್ಚಯಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲಭನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ತೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಾಪಿ ಪಚ್ಛಾರೂಪಸನ್ತತಿಪರಮ್ಪರಾನಂ ವುಡ್ಢಿಯಾ ಚ ವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಚ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಚ ಬಲವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹುತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ

ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಸತ್ತರಸ ಲೋಕಿಯಕುಸಲ ಚಿತ್ತಾನಿ ಆವಜ್ಜನದ್ವಯವಜ್ಜಿತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನೀತಿ ಸತ್ತ ಚತ್ತಾಲೀಸಂ ಲೋಕಿಯಜವನಚಿತ್ತಾನಿ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ। ತೇಸು ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಂ ಜವನಸನ್ತತಿಂ ಪತ್ವಾ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಜವನಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಆಸೇವನನ್ತಿ। ಉಪರೂಪರಿಪಗುಣಭಾವವಡ್ಢನತ್ಥಂಥಾಮ ಬಲವಡ್ಢನತ್ಥಞ್ಚ ಪರಿವಾಸಗ್ಗಾಹಾಪನಟ್ಠೇನ।

ತತ್ಥ ಪಗುಣಭಾವೋತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತಸ್ಸ ಪಾಳಿಪಾಠಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಪವತ್ತನಂ ವಿಯ ಜವನಟ್ಠಾನಜವನಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೇ ಠಾನಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸೇ ಪಚ್ಛಿಮ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಪವತ್ತನಂ। ಪರಿವಾಸೋ ನಾಮ ಕೋಸೇಯ್ಯವತ್ಥಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸುಗನ್ಧೇನ ಪರಿವಾಸನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಪುನಪ್ಪುನ್ನಂ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಿನಾ ವಾ ಅರಜ್ಜನ ಅದುಸ್ಸನಾದಿನಾ ವಾ ಪರಿವಾಸನಂ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಜವನಚಿತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧೇಪಿ ತಸ್ಸ ಜವನವೇಗೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಫರಮಾನೋ ಪವತ್ತತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಜವನಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ತೇನ ವೇಗೇನ ಪಗ್ಗಹಿತಂ ಬಲವತರಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾಸಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿವಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸೋ ಆಸೇವನವೇಗೋ ಪಕತಿಯಾ ಸತ್ತಹಿ ಚಿತ್ತವಾರೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತತೋ ಪರಂ ತದಾರಮ್ಮಣವಿಪಾಕ ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಭವಙ್ಗ ಚಿತ್ತವಾರೋ ವಾ ಪವತ್ತತಿ।

ಇಧ ಸುತ್ತನ್ತಾಸೇವನಪಚ್ಚಯೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ ಭಾವೇತಿ, ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ, ಧಮ್ಮ ವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ಭಾವೇತೀತಿಆದಿನಾ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಭಾವೇತೀತಿ ಏಕಂಪಿ ದಿವಸಂ ಭಾವೇತಿ, ಸತ್ತಪಿ ದಿವಸಾನಿ ಭಾವೇತಿ, ಏಕಂಪಿ ಮಾಸಂ ಭಾವೇತಿ, ಸತ್ತಪಿ ಮಾಸಾನಿ ಭಾವೇತಿ, ಏಕಂಪಿ ಸಂವಚ್ಛರಂ ಭಾವೇತಿ, ಸತ್ತಪಿ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ಭಾವೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಸು ಭವೇಸು ಆಸೇವಿತಾನಿ ಭಾವಿತಾನಿ ಬಹುಲೀ ಕತಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ವಾ ಅಕುಸಲಾನಿ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮೇಸು ಭವೇಸು ಬಲವತರಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ವಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ವಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಸೇವನ ಪಚ್ಚಯೋ।

ಕಾಲನ್ತರೇ ವಾ ಭವನ್ತರೇ ವಾ ತಾದಿಸಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ। ತೇಸಂಯೇವ ಬಲವತರತ್ಥಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ।

ಲೋಕೇಪಿ ಮಹನ್ತೇಸು ಚಿತ್ತಭಾವನಾಕಮ್ಮೇಸು ವಾಚಾ ಭಾವನಾಕಮ್ಮೇಸು ಕಾಯಭಾವನಾಕಮ್ಮೇಸು ಅಜ್ಝಪಚ್ಚಙ್ಗಭಾವನಾಕಮ್ಮೇಸು ಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಠಾನೇಸು ಚ ಆಸೇವನಾ ಭಾವನಾ ಬಹುಲೀಕಮ್ಮಾನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಗುಣಾ ನಾಮ ಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿಯೇವ।

ಸಬ್ಬೇಸಂ ಖಣಿಕಧಮ್ಮಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಆಸೇವನ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಪುರಿಸಬಲಪುರಿಸಥಾಮಾನಂ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢನ ವಸೇನ ಚಿರಕಾಲಂ ಪವತ್ತಿತಾನಿ ಪುರಿಸಕಮ್ಮಾನಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಭಾವಂಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೩. ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ

ದುವಿಧೋ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥ ಖಣತ್ತಯಸಮಙ್ಗೀ ಭೂತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಬ್ಯಾಕತಚೇತನಾ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮ ಪಚ್ಚಯೋ। ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಾ ಕಮ್ಮಜರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಅತೀತಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮ ಪಚ್ಚಯೋ। ಬಾತ್ತಿಂಸವಿಧಾ ಲೋಕಿಯವಿಪಾಕ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಕಮ್ಮಜರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮನ್ತಿ। ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮಂ। ಚೇತನಾ ಹಿ ಕಿರಿಯಾ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮೇಸು ಜೇಟ್ಠಕತ್ತಾ। ತಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮೇಸು ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇಸು ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತತ್ಥಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚೇತೇತಿ ಕಪ್ಪೇತಿ ಸಂವಿದಹತಿ, ಏಕತೋ ಉಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮೇಸು ಜೇಟ್ಠಕಾ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ। ಕರೋನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ಕಮ್ಮಂ। ಕಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಂಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ವಾಚಸಿಕಕಿರಿಯಂಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಮಾನಸಿಕಕಿರಿಯಂಪಿ ಕರೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಗಮನಠಾನ ನಿಸಜ್ಜಾದಯೋ ಅಭಿಕ್ಕಮನಪಟಿಕ್ಕಮನಾದಯೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಅಕ್ಖಿದಲಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪನನಿಕ್ಖಿಪನಾನಿಪಿ। ವಾಚಸಿಕಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ವಾಚಾಪವತ್ತನಕಿರಿಯಾ। ಮಾನಸಿಕಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಸುಚಿನ್ತಿತ ದುಚಿನ್ತಿತಕಿರಿಯಾ, ಅನ್ತಮಸೋ ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಸವನಕಿಚ್ಚಾದೀನಿಪಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಇಮಾ ಕಿರಿಯಾಯೋ ಏತಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸತ್ತಾ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಂವಿದಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ।

ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇನ ಸಹ ಜಾಯತೀತಿ ಸಹಜಾತಂ। ಸಹಜಾತಞ್ಚ ತಂ ಕಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಂ। ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಞ್ಞೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೋ ಅಞ್ಞೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೋತಿ ಏವಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಂ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಞ್ಚ ತಂ ಕಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಂ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇತನಾ ಅತ್ತನೋ ನಿರುದ್ಧಾನನ್ತರೇ ಏವ ಅರಿಯಫಲವಿಪಾಕಂ ಜನೇತಿ, ಸಾಪಿ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಾ ಏವ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಏಕಾ ದಾನಕುಸಲಚೇತನಾ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಞ್ಚ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕಿರಿಯಾಭೂತಾನಂ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಞ್ಚ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ। ತಾಯ ಚೇತನಾಯ ಆಯತಿಂ ಕಾಲನ್ತರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಚ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಚ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ। ಏವಂ ಏಕಾ ಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಾ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತಚೇತನಾ ದ್ವೀಸು ಕಾಲೇಸುದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ದ್ವೀಹಿ ಪಚ್ಚಯಸತ್ತೀಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸೋ। ಸೋ ಪನ ಚೇತನಾಯ ನಿರುದ್ಧಾಯಪಿ ಅನಿರುಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಯದಾ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭತಿ, ತದಾ ಸೋ ಕಿರಿಯಾ ವಿಸೇಸೋ ಚುತಿನನ್ತರೇ ಏಕೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಚ್ಚತಿ ಪಾತುಭವತಿ। ಓಕಾಸಂ ಪನ ಅಲಭಮಾನಾ ಭವಸತಂಪಿ ಭವಸಹಸ್ಸಂಪಿ ಭವಸತಸಹಸ್ಸಂಪಿ ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಂ ಪನ ಲದ್ಧೋಕಾಸೇ ಸತಿ ದುತಿಯಭವೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಏಕೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೋ

ಹುತ್ವಾ ವಿಪಚ್ಚತಿ ಪಾತುಭವತಿ। ಸುಪರಿಪಕ್ಕಕಮ್ಮ್ಂತ್ತಾ ಪನ ದುತಿಯಭವೇಯೇವ ಖೀಯತಿ, ತತೋ ಪರಂ ನಾನುಗಚ್ಛತೀತಿ।

ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ

ಛತ್ತಿಂಸವಿಧಾ ವಿಪಾಕಭೂತಾ ಸಹಜಾತಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪಾಕ ಪಚ್ಚಯೋ। ತೇಯೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಿ ಚ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕ ಚಿತ್ತಜಾತಾನಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಿ ಚ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ವಿಪಾಕೋತಿ। ವಿಪಚ್ಚನಟ್ಠೇನ ವಿಪಾಕೋ। ವಿಪಚ್ಚನಂ ನಾಮ ಮುದುತರುಣಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಿಪಕ್ಕಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನಂ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮುದುತರುಣಭಾವೋ, ಕಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವೋತಿ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯ ಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತೀತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಮುದುತರುಣಭಾವೋ, ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವೋ।

ತತ್ಥ ಏಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚತಸ್ಸೋ ಅವತ್ಥಾಯೋ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾ ವತ್ಥಾ ಕಮ್ಮಾವತ್ಥಾ ನಿಮಿತ್ತಾವತ್ಥಾ ವಿಪಾಕಾವತ್ಥಾತಿ।

ತತ್ಥ ತಾಯ ಚೇತನಾಯ ನಿರುದ್ಧಾಯಪಿ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾ ವಿಸೇಸೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಅಯಂ ಕಮ್ಮಾವತ್ಥಾ ನಾಮ।

ನಿಮಿತ್ತಾವತ್ಥಾತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಯದಾ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭತಿ, ತದಾ ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಮೇವ ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತದಾ ದಾನಂ ದೇನ್ತೋ ವಿಯ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ವಿಯ ಪಾಣಘಾತಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ, ದಾನ ವತ್ಥುಆದಿಕಂ ವಾ ಸತ್ಥಾದಿಕಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಕರಣಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ತದಾ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಹತ್ಥಗತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ, ದಿಬ್ಬವಿಮಾನಾದಿಕಂ ವಾ ನಿರಯಗ್ಗಿಜಾಲಾದಿಕಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಭವೇ ಉಪಲಭಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ತದಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ನಿಮಿತ್ತಾ ವತ್ಥಾ ನಾಮ।

ವಿಪಾಕಾವತ್ಥಾತಿ ಸಚೇ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಥಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಏಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಮುಞ್ಚಮಾನೋ ಮರತಿ, ತದಾ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಮಿಂಭವೇ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ತಂ ಕಮ್ಮಂ ತಸ್ಮಿಂಭವೇ ಏಕೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಹುತ್ವಾ ಪಾತುಭವತಿ । ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾಸು ತೀಸು ಅವತ್ಥಾಸು ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಮುದುತರುಣಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪನ ವಿಪಾಕಾವತ್ಥಂ ಪತ್ವಾ ವಿಪಕ್ಕಭೂತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ವಿಪಚ್ಚನಂ ನಾಮ ಮುದುತರುಣಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಿಪಕ್ಕಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನನ್ತಿ। ಏವಂ ವಿಪಕ್ಕಭಾವಂ ಆಪನ್ನೋ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ವಿಪಾಕೋ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ನಾಮ ಯದಾ ವಿಪಕ್ಕಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಿನಿದ್ಧರೂಪಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮೇವಂ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನಿರುಸ್ಸಾಹಾ ನಿಬ್ಯಾಪಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಸನ್ತರೂಪಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಸನ್ತರೂಪತ್ತಾಯೇವ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗತೋ ವುಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಜಾನಾತಿ। ತಥಾಹಿ ರತ್ತಿಯಂ ನಿದ್ದಾಯನ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಭವೇ ಮರಣಾಸನ್ನಕಾಲೇ ಯಥಾಗಹಿತಂ ಕಮ್ಮಾದಿಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರಬ್ಭ ಭವಙ್ಗಸೋತಂ ಪವತ್ತಮಾನಂಪಿ ತಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸೋತಸ್ಸ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರಬ್ಭ ಇದಂ ನಾಮ ಮೇ ಪುರಿಮಭವೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಜಾನನವೀಥಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಿದ್ದಾಯನಕಾಲೇಪಿ ಉಟ್ಠಾನಕಾಲೇಪಿ ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ನಿರುಸ್ಸಾಹನಿಬ್ಯಾಪಾರಸನ್ತರೂಪ ಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕತಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯತಾ ನಾಮಾತಿ। ವಿಪಾಕ ಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೫. ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ

ದುವಿಧೋ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಾಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಅರೂಪಾಹಾರ ಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥ ರೂಪಾಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಓಜ ರೂಪಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಾಹಾರೋ ಬಹಿದ್ಧಾಹಾರೋತಿ ದುವಿಧೋ। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಭಕ್ಖಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಧಮ್ಮಾ ತಸ್ಸ ದುವಿಧಸ್ಸ ರೂಪಾಹಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಅರೂಪಾಹಾರೋ ಪನ ತಿವಿಧೋ ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ ಹಾರೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಚ। ತಯೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ಸಹಜಾತಾ ಚ ನಾಮರೂಪ ಧಮ್ಮಾ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಆಹಾರೋತಿ। ಭುಸಂ ಹರಣಟ್ಠೇನ ಆಹಾರೋ। ಭುಸಂ ಹರಣಟ್ಠೇನಾತಿಚ ದಳ್ಹಂ ಪವತ್ತಾಪನಟ್ಠೇನ, ಚಿರಕಾಲಂ ಠಿತಿಯಾ ವುಡ್ಢಿಯಾ ವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಟ್ಠೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಜನನಕಿಚ್ಚಯುತ್ತೋಪಿ ಆಹಾರೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಕಿಚ್ಚಪ್ಪಧಾನೋ ಹೋತೀತಿ।

ತತ್ಥ ದುವಿಧೋ ರೂಪಾಹಾರೋ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ರೂಪಕಾಯಂ ಉಪಬ್ರೂಹಯನ್ತೋ ಭುಸಂ ಹರತಿ, ದಳ್ಹಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಚಿರಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಮೇತಿ, ತಂ ತಂ ಆಯುಕಪ್ಪಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ಆಹಾರೋ।

ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠರಸಂ ನೀಹರನ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಭುಸಂ ಹರತಿ। ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ಕಾಯವಚೀ ಮನೋಕಮ್ಮೇಸು ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಭುಸಂ ಹರತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಆರಮ್ಮಣವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಕಿಚ್ಚಂ ವಹನ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಭುಸಂ ಹರತಿ, ದಳ್ಹಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಚಿರಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಮೇತೀತಿ ಆಹಾರೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಭುಸಂ ಹರನ್ತೋ ಸಹಜಾತರೂಪಧಮ್ಮೇಪಿ ಭುಸಂ ಹರತಿಯೇವ।

ಇಧ ಸುತ್ತನ್ತನಯೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಸಕುಣಾ ನಾಮ ಚಕ್ಖೂಹಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಪತ್ತೇಹಿ ರುಕ್ಖತೋ ರುಕ್ಖಂ ವನತೋ ವನಂ ಆಕಾಸೇನ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ತುಣ್ಡಕೇಹಿ ಫಲಾಫಲಾನಿ ತುದಿತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಯಾಪೇನ್ತಿ। ತಥಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಛಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಛಹಿ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣವತ್ಥುಪ್ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನಂ ಕತ್ವಾ ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಹಾರೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ರಸಂ ಪಾತುಭವನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ನಾಮರೂಪ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ। ಫಸ್ಸೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ರಸಂ ಪಾತುಭವನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನಂ ವೇದನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಣ್ಹಾವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಚೇತನಾಹಿ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾನಿ ನಾನಾಕಮ್ಮಾನಿ ಪಸವೇತ್ವಾ ಭವತೋ ಭವಂ ಸಂಸರನ್ತಿ। ಏವಂ ಆಹಾರಧಮ್ಮಾನಂ ಮಹನ್ತಂ ಆಹಾರಕಿಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಆಹಾರಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೬. ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ

ತಿವಿಧೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಪುರೇ ಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥ ಪನ್ನರಸಿನ್ದ್ರಿಯಧಮ್ಮಾ ಸಹಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ। ತೇಹಿ ಸಹಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯರೂಪಾನಿ ಪುರೇಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕ ಧಮ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಏಕಂ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಕಮ್ಮಜ ರೂಪಾನಿ ಜೀವಿತರೂಪವಜ್ಜಿತಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಿ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ। ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ। ತತ್ಥ ಕತ್ಥ ಇಸ್ಸರಿಯನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ಕಸ್ಮಿಂ ಕಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇ ಇಸ್ಸರಿಯನ್ತಿ । ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ನಾಮಜೀವಿತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಜೀವನಕಿಚ್ಚೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ಜೀವನಕಿಚ್ಚೇತಿ ಆಯುವಡ್ಢನಕಿಚ್ಚೇ, ಸನ್ತತಿಠಿತಿಯಾ ಚಿರಕಾಲಠಿತಿಕಿಚ್ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಕಿಚ್ಚೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ಅವಸೇಸೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠೋ ಪುಬ್ಬೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕದೀಪನಿಯಂ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಏತ್ಥ ವದೇಯ್ಯ, ದ್ವೇ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಧಮ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಭೂತಾ ಸಮಾನಾಪಿ ಕಸ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ ವಿಸುಂ ನ ಗಹಿತಾತಿ। ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತಿವಿಧಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚಂ ಜನನಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಅನುಪಾಲನಕಿಚ್ಚಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚಂ ಜನನಕಿಚ್ಚಂ ನಾಮ। ಯಥಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ। ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಚ ವುಡ್ಢಿಯಾ ಚ ವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ತಿಟ್ಠತಿ ನ ವಡ್ಢತಿ ನ ವಿರೂಹತಿ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಕಿಚ್ಚಂ ನಾಮ। ಯಥಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ। ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಯೇನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ ಧಮ್ಮೋ ಚಿರಕಾಲಂ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಸನ್ತತಿ ಗಮನಂ ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಅನುಪಾಲನಕಿಚ್ಚಂ ನಾಮ। ಯಥಾ ರೂಪ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ। ಏತೇ ಪನ ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಧಮ್ಮಾ ತೇಸು ತೀಸು ಪಚ್ಚಯ ಕಿಚ್ಚೇಸು ಏಕಕಿಚ್ಚಂಪಿ ನಸಾಧೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಪಚ್ಚಯೇ ವಿಸುಂ ನ ಗಹಿತಾತಿ।

ಏತಂ ಸನ್ತೇ ಏತೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾತಿಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ। ನೋ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಕಸ್ಮಾ। ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚಸಬ್ಭಾವತೋತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಏತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚನ್ತಿ। ಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಕುತ್ತಆಕಪ್ಪೇಸು ಇಸ್ಸರತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಕಿಚ್ಚಂ। ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯರೂಪಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಚತೂಹಿ ಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧ ಧಮ್ಮಾ ಇತ್ಥಿಭಾವಾಯ ಪರಿಣಮನ್ತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಏಕನ್ತೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗ ಇತ್ಥಿನಿಮಿತ್ತ ಇತ್ಥಿಕುತ್ತ ಇತ್ಥಾಕಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ। ನ ಚ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯರೂಪಂ ತೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮೇ ಜನೇತಿ, ನ ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭತಿ, ನಾಪಿ ಅನುಪಾಲೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಏವಞ್ಚೇವಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೂತಿ ಆಣಂ ಠಪೇನ್ತಂ ವಿಯ ತೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅನುಭಾವಂ

ಪವತ್ತೇತಿ। ತೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ತಥೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ। ಅಯಂ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯರೂಪಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದೀಸು ಇಸ್ಸರತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯರೂಪಸ್ಸ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಾದೀಸು ಇಸ್ಸರತಾಯಂ। ಏವಂ ಏತೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಲಿಙ್ಗಾದೀಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ನಿಸ್ಸಯವತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಂಪಿ ತಾಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತಿ। ನ ಹಿ ಭಾವಿತ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಹದಯರೂಪೇ ಪಸನ್ನೇವಾ ಅಪ್ಪಸನ್ನೇ ವಾ ಜಾತೇಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ ತದನುವತ್ತಿಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಇನ್ದ್ರಿಯ ಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೭. ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ

ಸತ್ತ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ, ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಏಕಗ್ಗತಾ। ತೇಹಿ ಸಹಜಾತಾ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಜ್ಜಿತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಝಾನನ್ತಿ। ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ ಝಾನಂ। ಉಪನಿಜ್ಝಾಯ ನಟ್ಠೇನಾತಿ ಚ ಮನಸಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ ಪೇಕ್ಖನಟ್ಠೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ಇಸ್ಸಾಸೋ ದೂರೇ ಠತ್ವಾ ಖುದ್ದಕೇ ಲಕ್ಖಮಣ್ಡಲೇ ಸರಂ ಪವೇಸೇನ್ತೋ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸರಂ ಉಜುಕಞ್ಚ ನಿಚ್ಚಲಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಮಣ್ಡಲಞ್ಚ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಚಕ್ಖುನಾ ನಿಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ಪವೇಸೇತಿ। ಏವಮೇವ ಇಮೇಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಕಞ್ಚ ನಿಚ್ಚಲಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ನಿಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಾ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ವಾ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೋ ಅವಿರಜ್ಝಮಾನೋ ಕರೋತಿ।

ತತ್ಥ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅಭಿಕ್ಕಮಪ್ಪಟಿಕ್ಕಮಾದಿಕಂ ವುಚ್ಚತಿ। ವಚೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅಕ್ಖರವಣ್ಣಪರಿಪುಣ್ಣಂ ವಚೀಭೇದಕರಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಮನೋಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಾ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾವನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ದಾನಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತ ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಅನುರೂಪೇಹಿ ಝಾನಙ್ಗೇಹಿ ವಿನಾ ದುಬ್ಬಲೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲ ಕಮ್ಮೇಸೂತಿ।

ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಝಾನಙ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಭಾವ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನ ಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಸೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹಂ ನಿಯೋಜೇತಿ। ಆರಮ್ಮಣಾನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ ವಿಚಾರೋ, ಸೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹಂ ಸಂಯೋಜೇತಿ। ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾಪೀತಿ, ಸಾ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪರಿತುಟ್ಠಂ ಕರೋತಿ। ತಿಸ್ಸೋಪಿ ವೇದನಾ ಆರಮ್ಮಣರಸಾನು ಭವನಲಕ್ಖಣಾ, ತಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತರಸಾನುಭವನ ಕಿಚ್ಚೇನ ದಳ್ಹಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣಾ ಏಕಗ್ಗತಾ, ಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿಚ್ಚಲಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತೀತಿ। ಝಾನಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೮. ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ

ದ್ವಾದಸ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾ ವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮೋ ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿ। ಸೇಸಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾ ಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೋತಿ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ವಿಸುಂ ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ನ ಹೋನ್ತಿ।
ಮುಸಾವಾದಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಕುಸಲಖನ್ಧಾನಂ ನಾಮಮಂ। ತಸ್ಮಾ ತೇ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇ ವಿಸುಂ ನ ಗಹಿತಾತಿ। ಸಬ್ಬೇ ಸಹೇತುಕಾ ಚಿತ್ತ ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತಸಹ ಜಾತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗೋತಿ। ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿನಿಬ್ಬಾನ ದಿಸಾದೇಸಸಮ್ಪಾ ಪನಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗೋ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾನಿ ಹಿ ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮಾಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಸುಗತಿ ದಿಸಾದೇಸಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನದಿಸಾದೇಸಞ್ಚ ಸಮ್ಪಾಪನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಚತ್ತಾರಿ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ದುಗ್ಗತಿದಿಸಾದೇಸಂ ಸಮ್ಪಾಪನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಥಿರಂ ಕರೋತಿ, ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಂ ನಾಮ ಗಮ್ಭೀರೇ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಮಚ್ಛೋವಿಯ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಾದಿಕೇ ನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ ಚಿತ್ತಂ ಪವುಚ್ಚತಿ। ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ವಟ್ಟಪಥೇ ಚೇತನಾಕಮ್ಮಂ ವಿವಟ್ಟಪಥೇ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಥಿರಂ ಕರೋತಿ, ಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಂ ಕರೋತಿ, ವುದ್ಧಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಕರೋತಿ, ಭೂಮನ್ತರಪತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಅಯ ಮೇತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಸೇಸೋ।

ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಂ ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲ ಕಮ್ಮಾನಂ ಅಙ್ಗಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನನೇ ಸಮತ್ಥಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಗತಿಂ ಪತ್ತಂ ಚೇತನಾಕಮ್ಮಂ। ಭೂಮನ್ತರಪತ್ತಂ ನಾಮ ಭಾವನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಕಾಮ ಭೂಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಲೋಕುತ್ತರಭೂಮಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಇರಿಯಾಪಥೇಪಿ ಉಪರೂಪರಿಭೂಮಿಂ ಪತ್ತಂ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಂ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಝಾನಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾನಂ ಮಗ್ಗಙ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಭಾವ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬೋತಿ। ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೯. ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ

ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏಕಂ ದುಕ್ಕಂ। ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏಕಂ ದುಕ್ಕಂ। ವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ ಅವಿಗತ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏಕಂ ದುಕ್ಕಂ। ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಪಚ್ಚಯದುಕ್ಕಾನಿ ವಿಸುಂ ಪಚ್ಚಯ ವಿಸೇಸಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಆಗತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕೇಚಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ, ಕೇಚಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ, ಕೇಚಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ, ಕೇಚಿ ವಿಗತಾ ಹುತ್ವಾ, ಕೇಚಿ ಅವಿಗತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಪಚ್ಚಯದುಕ್ಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ ಕಚ್ಚಾನ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ನತ್ಥೀತಿ ಖೋ ದುತಿಯೋ ಅನ್ತೋತಿ ಏವರೂಪೇಸು ಠಾನೇಸು ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿಸದ್ದಾ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದೇಸುಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವರೂಪಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಪುನ ವಿಗತದುಕ್ಕಂ ವುತ್ತಂ।

ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಹಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। ಏಕುಪ್ಪಾದತಾ ಏಕನಿರೋಧತಾ ಏಕವತ್ಥುಕತಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಂಯುತ್ತೋ ಏಕೀಭಾವಂ ಗತೋತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ।

ತತ್ಥ ಏಕೀಭಾವಂ ಗತೋತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಫಸ್ಸಾದೀಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಚೇತಸಿಕೇಹಿ ಸಹ ಏಕೀಭಾವಂ ಗತಂ ಹೋತಿ, ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಏಕಂ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವೋಹಾರಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸೂತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ

ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ, ಸಹಜಾತೋ ವತ್ಥುಪುರೇ ಜಾತೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತೋತಿ।

ತತ್ಥ ಸಹಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ನಾಮ ದ್ವಿಸು ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಸು ನಾಮರೂಪೇಸು ನಾಮಂ ವಾ ರೂಪಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ನಾಮಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತ್ಥ ನಾಮನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಚತುಕ್ಖನ್ಧನಾಮಂ, ರೂಪಸ್ಸಾತಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಸ್ಸ, ರೂಪನ್ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಂ, ನಾಮಸ್ಸಾತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚತುಕ್ಖನ್ಧನಾಮಸ್ಸ। ಸೇಸಾ ತಯೋಪಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಭತ್ತಾ ಏವಾತಿ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨೧. ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ

ಸತ್ತವಿಧೋ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ, ಸಹಜಾತತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ವತ್ಥುಪುರೇ ಜಾತತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇ ಜಾತತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಾಹಾರತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋತಿ।

ತತ್ಥ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಏವ ಸಹಜಾತತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು ಛಸು। ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನವಿಭಾಗೋಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ। ಸಯಂ ಖಣಿಕಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಾ ಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ। ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ

೧೩. ವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ

೧೪. ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ

ಸಬ್ಬೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ। ತಥಾ ವಿಗತ ಪಚ್ಚಯೋ। ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇನ ಸಬ್ಬಸದಿಸೋ। ಅತ್ಥೀತಿಚ ಅವಿಗತೋತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಮೇವ। ತಥಾ ನತ್ಥೀತಿ ಚ ವಿಗತೋತಿಚ।
ನತ್ಥಿವಿಗತಅವಿಗತಪಚ್ಚಯದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಚ್ಚಯತ್ಥದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಚ್ಚಯಸಭಾಗೋ

ಪಚ್ಚಯಸಭಾಗೋ ವುಚ್ಚತೇ। ಪಞ್ಚದಸ ಸಹಜಾತಜಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಸಹಜಾತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಜ್ಝಿಮಸಹಜಾತಾ ಸತ್ತ ಖುದ್ದಕಸಹಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಸಹಜಾತಾ ನಾಮ ಸಹಜಾತೋ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ಸಹಜಾತತ್ಥಿ ಸಹಜಾತ ಅವಿಗತೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಜ್ಝಿಮಸಹಜಾತಾ ನಾಮ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋ ವಿಪಾಕೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಹಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ। ಸತ್ತ ಖುದ್ದಕಸಹ ಜಾತಾ ನಾಮ ಹೇತು ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿ ಸಹಜಾತಕಮ್ಮಂ ಸಹ ಜಾತಾಹಾರೋ ಸಹಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೋ।

ತಯೋ ರೂಪಾಹಾರಾ, ರೂಪಾಹಾರೋ ರೂಪಾಹಾರತ್ಥಿ ರೂಪಾಹಾರಾ ವಿಗತೋ।

ತೀಣಿ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯತ್ಥಿ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾವಿಗತಂ।

ಸತ್ತರಸ ಪುರೇಜಾತಜಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಛ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಾ ಛ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಾ ಪಞ್ಚ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಾ। ತತ್ಥ ಛ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಾ ನಾಮ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತೋ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತತ್ಥಿ ವತ್ಥು ಪುರೇಜಾತಅವಿಗತೋ। ಛ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಾ ನಾಮ ಆರಮ್ಮಣ ಪುರೇಜಾತೋ ಕಿಞ್ಚಿಆರಮ್ಮಣಂ ಕೋಚಿ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಕೋಚಿ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಸೋ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತತ್ಥಿ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತ ಅವಿಗತೋ। ಕಿಞ್ಚಿ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿಆದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿಕೋಚಿವಚನೇಹಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಂ ಗಯ್ಹತಿ। ಪಞ್ಚ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಾ ನಾಮ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣ ಪುರೇಜಾತೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇ ಜಾತ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತತ್ಥಿ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತ ಅವಿಗತೋ।

ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತಜಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತತ್ಥಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತಅವಿಗತೋ।

ಸತ್ತ ಅನನ್ತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅನನ್ತರೋ ಸಮನನ್ತರೋ ಅನನ್ತರೂಪ ನಿಸ್ಸಯೋ ಆಸೇವನಂ ಅನನ್ತರಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ವಿಗತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅನನ್ತರ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅರಿಯಮಗ್ಗಚೇತನಾ, ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರೇ ಅರಿಯಫಲಂ ಜನೇತಿ।

ಪಞ್ಚ ವಿಸುಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಸೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅವಸೇಸೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಅವಸೇಸೋ ಆರಮ್ಮಣೂಪ ನಿಸ್ಸಯೋ ಸಬ್ಬೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅವಸೇಸಂ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕ ಕಮ್ಮಂ। ಇತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಟ್ಠಾನಪಚ್ಚಯಾ ಚತುಪಞ್ಞಾಸಪ್ಪಭೇದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇ ಸಹಜಾತಜಾತಿಕಾ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಪುರೇಜಾತ ಜಾತಿಕಾ ಸಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಾಜಾತಜಾತಿಕಾ ರೂಪಾಹಾರೋ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ। ಸಬ್ಬೇ ಅನನ್ತರಜಾತಿಕಾ ಸಬ್ಬಂ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಇಮೇ ಅತೀತಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಇಮೇ ತೇಕಾಲಿಕಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ಕಾಲವಿಮುತ್ತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚಾತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ ಅಸಙ್ಖತಾ ನಾಮ। ಕಸ್ಮಾ। ಅಜಾತಿಕತ್ತಾ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ಜಾತಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಉಪ್ಪಾದೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತೇ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಾಮ ಸಙ್ಖತಾ ನಾಮ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ನಾಮ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಜಾತಿಕತ್ತಾ ಅನುಪ್ಪಾದತ್ತಾ ಅಜಾತಿಪಚ್ಚಯತ್ತಾಚ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ ಅಸಙ್ಖತಾ ನಾಮಾತಿ।

ಸಪ್ಪಚ್ಚಯೇಸು ಚ ಧಮ್ಮೇಸು ಸಙ್ಖತೇಸು ಏಕೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಖಯಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ। ಸಯಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿ ಕತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚ ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮತ್ತಾ। ನನು ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಚ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾತಿ। ಸಚ್ಚಂ। ಕೇವಲೇನ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಪಚ್ಚಯೇನ ವಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಬಹೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಏವ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತೇ ಪನ ಪಚ್ಚಯಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಏವ ಅಧುವಾತಿ।

ಯೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಸತ್ತೇ ತಿವಿಧೇಹಿ ದುಕ್ಖದಣ್ಡೇಹಿ ಪಟಿಪ್ಪೀಳೇನ್ತಿ ಬಾಧೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಭಯಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತಿವಿಧಾ ದುಕ್ಖದಣ್ಡಾ ನಾಮ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾ ಸಙ್ಖಾರ ದುಕ್ಖತಾ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅನಿಚ್ಚಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ಕಥಂ ಯಾವಜೀವಂ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಸತ್ತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಸಾರಾ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಯೇ ಚ ದುಕ್ಖಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಕಥಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಕುಲಾನಂ ಸುಖಕಾಮಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಸಾರಾ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ತಸ್ಮಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನ ಅನತ್ತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಾಯ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯದೇಸನಾಯ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ವಸಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತ ವುತ್ತಿಕೇಸು ಚ ತೇಸು ನ ಏಕೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಪ್ಪಕೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಖೋ ಬಹೂಹಿ ಏವ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣದೀಪನೇ ಮತ್ಥಕಪತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಪಚ್ಚಯಸಭಾಗಸಙ್ಗಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ವುಚ್ಚತೇ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇ ಬಹುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮೋಧಾನಂ ಪಚ್ಚಯಘಟನಾ ನಾಮ। ಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದೇ ಚ ಠಿತಿಯಞ್ಚ ಇಮೇಹಿ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಹಿತತ್ತಾ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ, ಸಪ್ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಸಙ್ಖತಾ ನಾಮ, ಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ನಾಮ। ಕತಮೇ ಪನ ತೇ ಧಮ್ಮಾತಿ। ಏಕವೀಸಸತಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ರೂಪಾನಿ ಚ।

ತತ್ಥ ಏಕವೀಸಸತಚಿತ್ತಾನಿ ಧಾತುವಸೇನ ಸತ್ತವಿಧಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಚಕ್ಖು ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಜಿವ್ಹ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಮನೋಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣ ಧಾತೂತಿ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯಂ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಜಿವ್ಹವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯಂ ಜಿವ್ಹವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಚಿತ್ತದ್ವಯಞ್ಚ ಮನೋಧಾತು ನಾಮ। ಸೇಸಾನಿ ಅಟ್ಠಸತಂ ಚಿತ್ತಾನಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ।

ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚ ರಾಸಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚ ಛ ಪಕಿಣ್ಣಕಾನಿ ಚ ಚುದ್ದಸ ಪಾಪಾನಿಚ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನಿ ಚ।

ಚತುವೀಸತಿಪಚ್ಚಯೇಸು ಚ ಪನ್ನರಸಪಚ್ಚಯಾ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದ ಸಾಧಾರಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅನನ್ತರಞ್ಚ ಸಮನನ್ತರಞ್ಚ ಸಹ ಜಾತೋ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಆಹಾರೋ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥಿ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ವಿಗತೋ ಚ ಅವಿಗತೋ ಚ। ನ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಚೇತಸಿಕಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇನ ವಿನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತಥಾ ಅನನ್ತರಾದೀಹಿ ಚ। ಅಟ್ಠಪಚ್ಚಯಾ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಸಾಧಾರಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಹೇತು ಚ ಅಧಿಪತಿ ಚ ಪುರೇ ಜಾತೋ ಚ ಆಸೇವನಞ್ಚ ವಿಪಾಕೋ ಚ ಝಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗೋ ಚ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ। ತತ್ಥ ಹೇತು ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ ಸಾಧಾರಣಾ, ಅಧಿಪತಿ ಚ ಸಾಧಿಪತಿಜವನಾನಂ ಏವ, ಪುರೇಜಾತೋ ಚ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ, ಆಸೇವನಞ್ಚ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಜವನಾನಂ ಏವ, ವಿಪಾಕೋ ಚ ವಿಪಾಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ, ಝಾನಞ್ಚ ಮನೋಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ, ಮಗ್ಗೋ ಚ ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ, ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ ಅರೂಪಲೋಕೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಏಕೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಏವ ವಿಸುಂಭೂತೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ದೀಪನಾ। ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ನಾಮ, ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಂ ಮನಸಿಕಾರೋ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಪತಿಜಾತಿಕಞ್ಚ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಫಸ್ಸೋ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ। ವೇದನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಝಾನ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಏಕಗ್ಗತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಝಾನ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಜೀವಿತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ। ಸೇಸಾ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇ ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಸಹಜಾತೇಹಿ ಚ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತವಜ್ಜಿತೇಹಿ ತೀಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಸಹಜಾತೇಹಿ ಚ। ತೇಸ್ವೇವ ಅಟ್ಠಸು ಧಮ್ಮೇಸು ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಫಸ್ಸೋ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ, ವೇದನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಮತ್ತೇನ, ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಆಹಾರ ಪಚ್ಚಯೇನ ಚ, ಏಕಗ್ಗತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಮತ್ತೇನ , ಜೀವಿತಂ ಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಖುವತ್ಥುರೂಪಂ ಪನ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಛಹಿ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತೇಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಖುವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಆಪಾತಮಾಗತಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಿ ತೇಸಂ ಚತೂಹಿ ಆರಮ್ಮಣ ಪುರೇಜಾತೇಹಿ, ಅನನ್ತರನಿರುದ್ಧಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಞ್ಚಹಿ ಅನನ್ತರೇಹಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ವಾ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಂ ವಾ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಂ ವಾ ತೇಸಂ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ, ಕಮ್ಮ ಸಹಾಯಭೂತಾನಿ ಪುರಿಮಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಾನಿ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಆವಾಸಪುಗ್ಗಲಉತುಭೋಜನಾದಯೋ ಚ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಹೇತು ಚ ಅಧಿಪತಿ ಚ ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ಚ ಆಸೇವನಞ್ಚ ಝಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗೋಚಾತಿ ಛಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಾರಸಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ, ತಥಾ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸುಪಿ ಛ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಾರಸಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಅಹೇತುಕ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ಛ ಪಕಿಣ್ಣಕಾನಿ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ನಾಮ, ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ವೀರಿಯಂ ಪೀತಿ ಛನ್ದೋ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ವಿಚಾರೋ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ। ವೀರಿಯಂ ಅಧಿಪತಿಜಾತಿಕಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಚ

ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಪೀತಿ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ। ಛನ್ದೋ ಅಧಿಪತಿಜಾತಿಕೋ। ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಪನ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ।

ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತಞ್ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಚಿತ್ತದ್ವಯಞ್ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಸನ್ತೀರಣ ದ್ವಯಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚಸು ಚಿತ್ತೇಸು ದಸ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸತ್ತ ಸಬ್ಬ ಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚ ಪಕಿಣ್ಣಕೇಸು ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ವಿಚಾರೋ ಚ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಚ। ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಏಕಾದಸ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮೇಸು ಚಿತ್ತೇಸು ಝಾನಕಿಚ್ಚಂ ಲಬ್ಭತಿ। ವೇದನಾ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ವಿಚಾರೋ ಚ ಝಾನಪಚ್ಚಯಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ। ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತಂ ಪನ ಕಿರಿಯಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಞ್ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಛ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಝಾನಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಾರಸಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಸೇಸೇಸು ಚತೂಸು ವಿಪಾಕಚಿತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಝಾನಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಸೋಮನಸ್ಸಸನ್ತೀರಣೇ ಪೀತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾದಸಚೇತಸಿಕಾ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತೇ ಚ ವೀರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾದಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾದಸ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಹಸಿತುಪ್ಪಾದಚಿತ್ತೇ ಪನ ಪೀತಿಯಾ ಚ ವೀರಿಯೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾದಸ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತೇರಸ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಸನ್ತೀರಣೇ ಝಾನಙ್ಗೇಸು ಪೀತಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಕಂ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸನ್ತೀರಣದ್ವಯೇ ವಿಯ ಪಞ್ಚಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಏಕೂನವೀಸತಿಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಮನೋದ್ವಾರಾ ವಜ್ಜನಚಿತ್ತೇ ಚ ವೀರಿಯಮತ್ತಂ ಅಧಿಕಂ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚ ಝಾನ ಕಿಚ್ಚಾನಿಸಾಧೇತಿ। ಅಧಿಪತಿಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ನ ಸಾಧೇತಿ। ಕಿರಿಯ ಚಿತ್ತತ್ತಾವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ ಚ ನತ್ಥಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಚಿತ್ತೇ ವಿಯ ವಿಪಾಕ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಛ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಝಾನಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠರಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಹಸಿತುಪ್ಪಾದಚಿತ್ತೇಪಿ ಕಿರಿಯಚಿತ್ತತ್ತಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ, ಜವನಚಿತ್ತತ್ತಾ ಪನ ಆಸೇವನಂ ಅತ್ಥಿ, ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ, ದ್ವೇ ಮೋಹಮೂಲಿಕಾನಿ ಅಟ್ಠ ಲೋಭ ಮೂಲಿಕಾನಿ ದ್ವೇ ದೋಸಮೂಲಿಕಾನಿ। ಚುದ್ದಸ ಪಾಪಚೇತಸಿಕಾನಿ ನಾಮ ಮೋಹೋ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಉದ್ಧಚ್ಚನ್ತಿ ಇದಂ ಮೋಹಚತುಕ್ಕಂ ನಾಮ। ಲೋಭೋ ದಿಟ್ಠಿ ಮಾನೋತಿ ಇದಂ ಲೋಭತಿಕ್ಕಂ ನಾಮ। ದೋಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚನ್ತಿ ಇದಂ ದೋಸಚತುಕ್ಕಂ ನಾಮ। ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಇದಂ ವಿಸುಂ ತಿಕ್ಕಂ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋತಿ ತಯೋ ಮೂಲಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ, ದಿಟ್ಠಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ, ಸೇಸಾ ದಸಧಮ್ಮಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಮೋಹಮೂಲಿಕಾನಿ ನಾಮ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇ ಪನ್ನರಸ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ವೀರಿಯನ್ತಿ ತೀಣಿ ಪಕಿಣ್ಣಕಾನಿ ಚ ಪಾಪಚೇತಸಿಕೇಸು ಮೋಹಚತುಕ್ಕಞ್ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚಾತಿ, ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸೋಳಸ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಹೇತು ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಮೋಹೋ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ, ಏಕಗ್ಗತಾ ಪನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ದುಟ್ಠತ್ತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ನ ಸಾಧೇತಿ, ಝಾನಕಿಚ್ಚಮತ್ತಂ ಸಾಧೇತಿ। ಅಧಿಪತಿ ಚ ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ವಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ತಯೋ ಪಚ್ಚಯಾನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ಏಕವೀಸತಿಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಉದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಪಹಾಯ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪನ್ನರಸೇವ ಚೇತಸಿಕಾನಿ, ಸೋಳಸೇವ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ । ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಏಕಗ್ಗತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಝಾನಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ತಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏಕವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಲೋಭಮೂಲಿಕಚಿತ್ತೇಸು ಪನ ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಚ ಛ ಪಕಿಣ್ಣಕಾನಿ ಚ ಪಾಪೇಸು ಮೋಹಚತುಕ್ಕಞ್ಚ ಲೋಭತಿಕ್ಕಞ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧಞ್ಚಾತಿ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇಸು ಲೋಭೋ ಚ ಮೋಹೋಚಾತಿ ದ್ವೇ ಮೂಲಾನಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ। ಛನ್ದೋ ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚಾತಿ ತಯೋ ಅಧಿಪತಿಜಾತಿಕಾ ಕದಾಚಿ ಅಧಿಪತಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಿ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ। ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ। ತಯೋ ಆಹಾರಾ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ। ಚಿತ್ತಞ್ಚ ವೇದನಾ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಧಮ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ। ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ವಿಚಾರೋ ಚ ಪೀತಿ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾಚಾತಿ ಪಞ್ಚ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ। ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿ ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ। ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ಚ ವಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಸೇಸಾ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ದ್ವೀಸು ದೋಸಮೂಲಿಕಚಿತ್ತೇಸು ಪೀತಿಞ್ಚ ಲೋಭತಿಕ್ಕಞ್ಚ ಪಹಾಯ ದೋಸಚತುಕ್ಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಏವ ಚೇತಸಿಕಾನಿ, ದೋಸೋ ಚ ಮೋಹೋ ಚ ದ್ವೇ ಮೂಲಾನಿ, ತಯೋ ಅಧಿಪತಿ ಜಾತಿಕಾ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಪಞ್ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ, ತೀಣಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ ದ್ವೇ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ದ್ವಾವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ಏಕನವುತಿ ಸೋಭಣಚಿತ್ತಾನಿ ನಾಮ, ಚತುವೀಸತಿ ಕಾಮ ಸೋಭಣಚಿತ್ತಾನಿ ಪನ್ನರಸ ರೂಪಚಿತ್ತಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಅರೂಪಚಿತ್ತಾನಿ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ ಚತುವೀಸತಿ ಕಾಮಸೋಭಣ ಚಿತ್ತಾನಿ ನಾಮ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಸೋಭಣವಿಪಾಕ ಚಿತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಸೋಭಣಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ।

ಪಞ್ಚ ವೀಸತಿ ಕಲ್ಯಾಣಚೇತಸಿಕಾನಿ ನಾಮ, ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋಚೇತಿ ತೀಣಿ ಕಲ್ಯಾಣಮೂಲಿಕಾನಿ ಚ ಸದ್ಧಾ ಚ ಸತಿ ಚ ಹಿರೀ ಚ ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಚ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ ಚಿತ್ತ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ ಕಾಯಲಹುತಾ ಚ ಚಿತ್ತಲಹುತಾ ಚ ಕಾಯಮುದುತಾ ಚ ಚಿತ್ತ ಮುದುತಾ ಚ ಕಾಯಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಚ ಚಿತ್ತ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಚ ಕಾಯಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಚ ಚಿತ್ತಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಚ ಕಾಯುಜುಕತಾ ಚ ಚಿತ್ತುಜುಕತಾ ಚ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಚ ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾತಿ ದ್ವೇ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ ಚ।

ತತ್ಥ ತೀಣಿ ಕಲ್ಯಾಣಮೂಲಾನಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಅಮೋಹೋ ಪನ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ ವೀಮಂಸಾಧಿಪತಿನಾಮ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಾಮ, ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ನಾಮ। ಸದ್ಧಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಾಮ। ಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಾಮ, ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ನಾಮ। ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ, ಸೇಸಾ ಸತ್ತರಸ ಧಮ್ಮಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಕಾಮಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಸತ್ತ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಿಕಾನಿ ಛ ಪಕಿಣ್ಣಕಾನಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನಿ। ತೇಸು ಚ ಪೀತಿ ಚತೂಸು ಸೋಮನಸ್ಸಿಕೇಸು ಏವ, ಅಮೋಹೋ ಚತೂಸು ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಏವ, ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಪೂರಣ ಕಾಲೇ ಏವ, ದ್ವೇ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ ಸತ್ತೇಸು ಕಾರುಞ್ಞಮೋದನಾಕಾರೇಸು ಏವಾತಿ।

ಇಮೇಸುಪಿ ಅಟ್ಠಸು ಚಿತ್ತೇಸು ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಮೂಲಾನಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಛನ್ದೋ ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚ ವೀಮಂಸಾಚಾತಿ ಚತೂಸು ಅಧಿಪತಿಜಾತಿಕೇಸು ಏಕಮೇಕೋವ ಕದಾಚಿ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ। ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ। ತಯೋ ಆಹಾರಾ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ। ಚಿತ್ತಞ್ಚ ವೇದನಾ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಸದ್ಧಾ ಚ ಸತಿ ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ। ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ವಿಚಾರೋ ಚ ಪೀತಿ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಏಕಗ್ಗತಾಚಾತಿ ಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ। ಪಞ್ಞಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ಚ ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಚ ಸತಿ ಚ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಏಕಗ್ಗತಾಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ। ಇಮೇಸುಪಿ ಅಟ್ಠಸು ಚಿತ್ತೇಸು ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ಚ ವಿಪಾಕೋಚಾತಿ ದ್ವೇ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ದ್ವಾವೀಸತಿಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಕಾಮಸೋಭಣಕಿರಿಯಚಿತ್ತೇಸು ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಕುಸಲೇಸು ವಿಯ ದ್ವೇ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ದ್ವಾವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಕಾಮಸೋಭಣವಿಪಾಕೇಸು ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಚ ದ್ವೇ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ ಚ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಪಚ್ಛಾಜಾತೋ ಚ ಆಸೇವನಞ್ಚಾತಿ ತಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏಕವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಉಪರಿ ರೂಪಾರೂಪಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತೇಸುಪಿ ದ್ವಾವೀಸತಿಪಚ್ಚಯತೋ ಅತಿರೇಕಂ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಚತೂಸು ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾಮಕುಸಲ ಚಿತ್ತೇಸು ವಿಯ ಇಮೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಕಾಮಚಿತ್ತತೋ ಮಹನ್ತ ತರಾನಿ ಚ ಪಣೀತತರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಆಸೇವನಮಹನ್ತತ್ತಾ। ತಾನಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಭಾವನಾಕಮ್ಮವಿಸೇಸೇಹಿ ಸಿದ್ಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ಮಹನ್ತೋ ಹೋತಿ। ಆಸೇವನ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ವಾ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪರೂಪರಿ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ತಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪರೂಪರಿ ಚ ಕಾಮಚಿತ್ತತೋ ಮಹನ್ತತರಾನಿ ಚ ಪಣೀತತರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ರೂಪಕಲಾಪೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ

ರೂಪಕಲಾಪೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ವುಚ್ಚತೇ। ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ರೂಪಾನಿ ನಾಮ, ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಥವೀ ಆಪೋ ತೇಜೋ ವಾಯೋ। ಪಞ್ಚ ಪಸಾದರೂಪಾನಿ ಚಕ್ಖು ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಾ ಕಾಯೋ। ಪಞ್ಚ ಗೋಚರರೂಪಾನಿ ರೂಪಂ ಸದ್ದೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಿವಿಧಂ ಪಥವೀಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ತೇಜೋಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ವಾಯೋಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದ್ವೇ ಭಾವರೂಪಾನಿ ಇತ್ಥಿಭಾವರೂಪಂ ಪುಮ್ಭಾವರೂಪಂ। ಏಕಂ ಜೀವಿತರೂಪಂ, ಏಕಂ ಹದಯರೂಪಂ। ಏಕಂ ಆಹಾರರೂಪಂ। ಏಕಂ ಆಕಾಸಧಾತುರೂಪಂ। ದ್ವೇ ವಿಞ್ಞತ್ತಿರೂಪಾನಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿರೂಪಂ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ರೂಪಂ। ತೀಣಿ ವಿಕಾರರೂಪಾನಿ ಲಹುತಾ ಮುದುತಾ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ। ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣರೂಪಾನಿ ಉಪಚಯೋ ಸನ್ತತಿ ಜರತಾ ಅನಿಚ್ಚತಾ।

ತತ್ಥ ಛ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಚ ಜೀವಿತರೂಪಞ್ಚ ಆಹಾರರೂಪಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾ ಭೂತಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಹಜಾತೇನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಚ ನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಅತ್ಥಿಯಾ ಚ ಅವಿಗತೇನಚ। ಸಹಜಾತಾನಂ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಜೀವಿತರೂಪಂ ಸಹಜಾತಾನಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಆಹಾರರೂಪಂ ಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಅಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥೇವ ತೇರಸ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ನಾಮಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಪಸಾದರೂಪಾನಿ ಚ ಸತ್ತ ಗೋಚರರೂಪಾನಿ ಚ ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದರೂಪಾನಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ಮಾತರೋ ವಿಯ ಪುತ್ತಕಾನಂ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತೇನ ಚ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಚ ವತ್ಥು ಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸತ್ತ ಗೋಚರರೂಪಾನಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಮನೋಧಾತೂನಞ್ಚ ಪಿತರೋ ವಿಯ ಪುತ್ತಕಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತೇನ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮನೋಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ರುಕ್ಖದೇವತಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತೇನ ಚ ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ತೇವೀಸತಿ ರೂಪಕಲಾಪಾ। ತತ್ಥ ಏಕಾಯ ರಜ್ಜುಯಾ ಬನ್ಧಿತಾನಂ ಕೇಸಾನಂ ಕೇಸಕಲಾಪೋ ವಿಯ ತಿಣಾನಂ ತಿಣಕಲಾಪೋ ವಿಯ ಏಕೇನ ಜಾತಿರೂಪೇನ ಬನ್ಧಿತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಕಲಾಪೋ ಪರಿಪಿಣ್ಡಿರೂಪ ಕಲಾಪೋ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ವಣ್ಣೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಓಜಾತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ಏಕೋ ಸಬ್ಬಮೂಲಕಲಾಪೋ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಮೂಲಟ್ಠಕನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ನವ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಲಾಪಾ, - ಜೀವಿತನವಕಂ ವತ್ಥುದಸಕಂ ಕಾಯ ದಸಕಂ ಇತ್ಥಿಭಾವದಸಕಂ ಪುಮ್ಭಾವದಸಕಂ ಚಕ್ಖುದಸಕಂ ಸೋತದಸಕಂ ಘಾನದಸಕಂ ಜಿವ್ಹಾದಸಕಂ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಮೂಲಟ್ಠಕಮೇವಜೀವಿತರೂಪೇನ ಸಹ ಜೀವಿತನವಕಂ ನಾಮ। ಏತದೇವ ಕಮ್ಮಜಕಲಾಪೇಸು ಮೂಲನವಕಂ ಹೋತಿ। ಮೂಲನವಕಮೇವ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಾದೀಹಿ ಅಟ್ಠರೂಪೇಹಿ ಸಹ ವತ್ಥುದಸಕಾದೀನಿ ಅಟ್ಠದಸಕಾನಿ ಭವತಿ। ತತ್ಥ ಜೀವಿತನವಕಞ್ಚ ಕಾಯದಸಕಞ್ಚ ಭಾವದಸಕಾನಿಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಕಲಾಪಾ ಸಕಲ ಕಾಯೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಜೀವಿತನವಕನ್ತಿ ಪಾಚಕಗ್ಗಿ ಚ ಕಾಯಗ್ಗಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾಚಕಗ್ಗಿ ನಾಮ ಪಾಚಕತೇಜೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ, ಸೋ ಆಮಾಸಯೇ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಾನಿ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। ಕಾಯಗ್ಗಿ ನಾಮ ಸಕಲಕಾಯಬ್ಯಾಪಕೋ ಉಸ್ಮಾತೇಜೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ, ಸೋ ಸಕಲ ಕಾಯೇ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಲೋಹಿತಾನಿ ಅಪೂತೀನಿ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಕರೋತಿ। ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಸಮವುತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಸತ್ತಾ ಬಹ್ವಾಬಾಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಮವುತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾ। ತದುಭಯಂ ಜೀವಿತನವಕಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯುಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಕಾಯದಸಕಂ ಸಕಲಕಾಯೇ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಭಾವ ದಸಕಾನಿ ಇತ್ಥೀನಂ ಸಬ್ಬೇ ಇತ್ಥಾಕಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಪುರಿಸಾನಂ ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಸಾಕಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇಹಿ। ಸೇಸಾನಿ ವತ್ಥುದಸಕಾದೀನಿ ಪಞ್ಚದಸಕಾನಿ ಪದೇಸದಸಕಾನಿ ನಾಮ। ತತ್ಥ ವತ್ಥುದಸಕಂ ಹದಯಕೋಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಾಪಕಾರಾನಿ ಸುಚಿನ್ತಿತದುಚಿನ್ತಿತಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಚಕ್ಖುದಸಕಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ದಸಕಾನಿ ಚಕ್ಖುಗುಳ ಕಣ್ಣಬಿಲ ನಾಸಬಿಲ ಜಿವ್ಹಾತಲೇಸು ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನ ಸವನ ಘಾಯನ ಸಾಯನಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ।

ಅಟ್ಠ ಚಿತ್ತಜರೂಪಕಲಾಪಾ, ಸಬ್ಬಮೂಲಟ್ಠಕಂ ಸದ್ದನವಕಂ ಕಾಯ ವಿಞ್ಞತ್ತಿನವಕಂ ಸದ್ದವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿದಸಕನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮೂಲಕಲಾಪಾ ಚ ತೇಯೇವ ಲಹುತಾ ಮುದುತಾ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ವಿಕಾರ ರೂಪೇಹಿ ಸಹ ಚತ್ತಾರೋ ಸವಿಕಾರಕಲಾಪಾ ಚ।

ತತ್ಥ ಸರೀರಧಾತೂನಂ ವಿಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಮೂಲ ಕಲಾಪಾನಿ ಏವ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತದಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸರೀರರೂಪಾನಿ ಗರೂನಿ ವಾ ಥದ್ಧಾನಿ ವಾ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಾನಿ ವಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯಥಾರುಚಿ ಇರಿಯಪಥಂಪಿ ಪವತ್ತೇತುಂ ಅಙ್ಗ ಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿಪಿ ಚಾಲೇತುಂ ವಚನಂಪಿ ಕಥೇತುಂ ದುಕ್ಖೋ ಹೋತಿ। ಸರೀರಧಾತೂನಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಪನ ಅಗಿಲಾನಸ್ಸ ಗರುಥದ್ಧಾದೀನಂ

ಸರೀರದೋಸಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಸವಿಕಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇಸು ಚ ಚಿತ್ತಙ್ಗವಸೇನ ಕಾಯಙ್ಗ ಚಲನೇ ದ್ವೇ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಕಲಾಪಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಮುಖತೋ ವಚನಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ದ್ವೇ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಕಲಾಪಾ, ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಅಕ್ಖರವಣ್ಣರಹಿತಾನಂ ಹಸನರೋದನಾದೀನಂ ಅವಚನಸದ್ದಾನಂ ಮುಖತೋ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ದ್ವೇ ಸದ್ದಕಲಾಪಾ, ಸೇಸಕಾಲೇಸು ದ್ವೇ ಆದಿ ಕಲಾಪಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಉತುಜರೂಪಕಲಾಪಾ, ಸಬ್ಬಮೂಲಟ್ಠಕಂ ಸದ್ದನವಕನ್ತಿ ದ್ವೇ ಮೂಲಕಲಾಪಾ ಚ ದ್ವೇ ಸವಿಕಾರಕಲಾಪಾ ಚ। ತತ್ಥ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಯಾವಜೀವಂ ಇರಿಯಾಪಥಸೋತಂ ಅನುಗಚ್ಛನ್ತೋ ಯಾಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇರಿಯಾಪಥನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಖಣೇ ಖಣೇ ಧಾತೂನಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿವಿಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯೋ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ತಥಾ ಉತುನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಹಾರನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಾತಾತಪಸಮ್ಫಸ್ಸನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಾಯಙ್ಗ ಪರಿಹಾರನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅತ್ತೂಪಕ್ಕಮಪರೂಪಕ್ಕಮನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ। ತತ್ಥ ವಿಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ದ್ವೇ ಮೂಲಕಲಾಪಾ ಏವ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ದ್ವೇ ಸವಿಕಾರಾ। ತೇಸು ಚ ದ್ವೇ ಸದ್ದಕಲಾಪಾ ಚಿತ್ತಜಸದ್ದತೋ ಪರಮ್ಪರಸದ್ದೇಸು ಚ ಅಞ್ಞೇಸು ಲೋಕೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸದ್ದೇಸು ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ದ್ವೇ ಆಹಾರಜರೂಪಕಲಾಪಾ, - ಸಬ್ಬಮೂಲಟ್ಠಕಂ ಸವಿಕಾರನ್ತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಕಲಾಪಾ ಸಪ್ಪಾಯೇನ ವಾ ಅಸಪ್ಪಾಯೇನ ವಾ ಆಹಾರೇನ ಜಾತಾನಂ ಸಮರೂಪವಿಸಮರೂಪಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆಕಾಸಧಾತು ಚ ಲಕ್ಖಣರೂಪಾನಿಚಾತಿ ಪಞ್ಚರೂಪಾನಿ ಕಲಾಪ ಮುತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಆಕಾಸಧಾತು ಕಲಾಪಾನಂ ಅನ್ತರಾ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಮತ್ತತ್ತಾ ಕಲಾಪಮುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಲಕ್ಖಣರೂಪಾನಿ ಸಙ್ಖತಭೂತಾನಂ ರೂಪ ಕಲಾಪಾನಂ ಸಙ್ಖತಭಾವಜಾನನತ್ಥಾಯ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತತ್ತಾ ಕಲಾಪ ಮುತ್ತಾನಿ।

ಇಮೇ ತೇವೀಸತಿ ಕಲಾಪಾ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾ ಸನ್ತಾನೇ ಪನ ದ್ವೇ ಉತುಜಮೂಲಕಲಾಪಾ ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೇ ರೂಪ ಸನ್ತಾನಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನಞ್ಚ ಬಹಿದ್ಧಾಸನ್ತಾನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನಂ ನಾಮ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾಸನ್ತಾನಂ ನಾಮ ಪಥವೀಪಬ್ಬತನದೀಸಮುದ್ದ ರುಕ್ಖತಿಣಾದೀನಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ರೂಪಾನಿ ತೇವೀಸತಿ ರೂಪಕಲಾಪಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಸಹಜಾತೇಹಿ ಚ ವಿಪಾಕೇನ ಚ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚ। ಹದಯವತ್ಥುರೂಪಸ್ಸ ಪನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಸಹ ಸತ್ತಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸ್ವೇವ ನಾಮಧಮ್ಮೇಸು ಹೇತುಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ, ಆಹಾರಧಮ್ಮಾ ಆಹಾರಭಾವೇನ, ಇನ್ದ್ರಿಯ ಧಮ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವೇನ, ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಝಾನ ಭಾವೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಮಗ್ಗ ಭಾವೇನಾತಿ ಯಥಾರಹಂ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅತೀತಾನಿ ಪನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಾನಿ ಏಕಧಾವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ, ಪಠಮಭವಙ್ಗಾದಿಕಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಪವತ್ತನಾಮಧಮ್ಮಾ ಪುರೇಜಾತಾನಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪ ಕಲಾಪಾನಂ ಏಕಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಚ್ಛಾಜಾತ ವಚನೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತಜಾತಿಕಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅತೀತಾನಿ ಚ ಕಮ್ಮಾನಿ ಏಕಧಾವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಚುದ್ದಸಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಧ ದಸಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅಧಿಪತಿ ಚ ಅನನ್ತರಞ್ಚ ಸಮನನ್ತರಞ್ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಪುರೇಜಾತೋ ಚ ಆಸೇವನಞ್ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ವಿಗತೋ ಚ।

ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ರೂಪಜನಕಾ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಜರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಸಹ ಜಾತೇಹಿ ಚ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಚ। ತೇಸ್ವೇವ ನಾಮಧಮ್ಮೇಸು ಹೇತುಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ಅಧಿಪತಿಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ, ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ, ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಾ ವಿಪಾಕಭಾವೇನ, ಆಹಾರಧಮ್ಮಾ ಆಹಾರ ಭಾವೇನ, ಇನ್ದ್ರಿಯಧಮ್ಮಾ

ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವೇನ, ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಝಾನಭಾವೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಮಗ್ಗಭಾವೇನಾತಿ ಯಥಾರಹಂ ಅಟ್ಠಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಸಬ್ಬೇ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಪುರೇಜಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಜರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಏಕಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತೇನ। ಏವಂ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಜರೂಪ ಕಲಾಪಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಚುದ್ದಸಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಧಪಿ ದಸ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅನನ್ತರಞ್ಚ ಸಮನನ್ತರಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಪುರೇಜಾತೋ ಚ ಆಸೇವನಞ್ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ವಿಗತೋ ಚ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನಾಮಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉತುಜರೂಪಕಲಾಪಾನಞ್ಚ ಆಹಾರಜರೂಪ ಕಲಾಪಾನಞ್ಚ ಏಕಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತವಸೇನ। ಏತ್ಥಪಿ ಪಚ್ಛಾಜಾತವಚನೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತಜಾತಿಕಾ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬೇಸು ಪನ ತೇವೀಸತಿಯಾ ರೂಪಕಲಾಪೇಸುಚತ್ತಾರೋಮಹಾ ಭೂತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಸಹ ಜಾತೇಹಿ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಚ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಸಹಜಾತೇಹಿ । ಆಹಾರರೂಪಂ ಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಅಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಆಹಾರ ಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ನವಸು ಕಮ್ಮಜರೂಪಕಲಾಪೇಸು ಜೀವಿತರೂಪಂ ಸಹಜಾತಾನಮೇವ ರೂಪಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸತ್ತಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಬಹಿದ್ಧಾಭೂತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉತುಜರೂಪಕಲಾಪಾನಂ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ರೂಪಕಲಾಪೇಸು ಪಚ್ಚಯಘಟನಾನಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಪಧಾನಂ ಠಾನನ್ತಿ ಪಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಪಧಾನನ್ತಿ ಪಮುಖಂ, ಠಾನನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪಮುಖಪಚ್ಚಯೋ ಮುಖ್ಯಪಚ್ಚಯೋ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚ ಏಕನ್ತ ಪಚ್ಚಯೋ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವತ್ತಬ್ಬೋ।

ದುವಿಧಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಮುಖ್ಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಮುಖ್ಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಮೂಲಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ, ನಿಸ್ಸನ್ದಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಪರಮ್ಪರ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ। ತತ್ಥ ಮೂಲಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಮೇವ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ। ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಏಕನ್ತೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವ, ನೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ಅನೇಕನ್ತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂನಾಮ, ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವಾ, ನ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಏಕನ್ತಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ। ಸೋ ಏವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಪಕರಣೇ ವುತ್ತೋ। ತತೋ ಏವ ಅಯಂ ಚತುವೀಸತಿಪಚ್ಚಯಗಣೋ ಚ ಇಮಂ ಮಹಾ ಪಕರಣಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ಥ ಏಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಧನಧಞ್ಞತ್ಥಾಯ ಲೋಭೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಲೋಭವಸೇನ ಉಟ್ಠಾಯ ಅರಞ್ಞಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಖೇತ್ತಾನಿ ಕರೋತಿ, ವತ್ಥೂನಿ ಕರೋತಿ, ಉಯ್ಯಾನಾನಿ ಕರೋತಿ। ತೇಸು ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಸು ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಬಹೂನಿ ಧನಧಞ್ಞಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಪುತ್ತದಾರೇ ಚ ಪೋಸೇತಿ, ಪುಞ್ಞಾನಿ ಚ ಕರೋತಿ, ಪುಞ್ಞಫಲಾನಿ ಚ ಆಯತಿಂ ಪಚ್ಚನುಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಲೋಭಸಹ ಜಾತಾನಿ ನಾಮರೂಪಾನಿ ಮುಖ್ಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಯಾವ ಆಯತಿಂ ಭವೇಸು ಪುಞ್ಞಫಲಾನಿ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ತಾವ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಪರಮ್ಪರಫಲಾನಿ ತಸ್ಸ ಲೋಭಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ನಾಮ। ತೇಸು ದ್ವೀಸು ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಮುಖ್ಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಮೇವ ಪಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತಂ। ನಿಸ್ಸನ್ದಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತನಯೋ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾ ಇದಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವರೂಪೋ ಪಚ್ಚಯನಯೋ। ಅಪಿ ಚ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋತಿ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸಕಲಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸಪಿ

ಓಕಾಸ ಲೋಕಸ್ಸಪಿ ವಿಪತ್ತಿಯಾ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತೂ ನಾಮ। ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋತಿ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತೂನಾಮಾತಿ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬೇಸು ಪಟ್ಠಾನಪಚ್ಚಯೇಸು ಯಥಾರಹಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಲೋಕೇ ಸಬ್ಬಾ ಲೋಕಪ್ಪವತ್ತಿಯೋ ಇಮೇಸಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಮುಖ್ಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅತ್ಥದೀಪನಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಭಾಗಸಙ್ಗಹೋ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಘಟನಾನಯೋತಿ ತೀಹಿ ಕಣ್ಡೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಪಟ್ಠಾನುದ್ದೇಸ ದೀಪನೀ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ।

ಮ್ರಮ್ಮರಟ್ಠೇ ಮೌಂಜ್ವಾನಗರೇ ಲೇಡೀತೀಅರಞ್ಞವಿಹಾರವಾಸಿನಾ ಮಹಾ ಥೇರೇನ ಕತಾಯಂ ಪಚ್ಚಯುದ್ದೇಸದೀಪನೀ।